

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра культурології

**УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР:
ТРАДИЦІЇ, ІДЕНТИЧНІСТЬ, ЦІННОСТІ
(з нагоди 91-річчя від Дня народження
Вадима Крищенка)**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(з нагоди 91-річчя від Дня народження
Вадима Крищенка)**

1 квітня 2026 р.

м. Київ

***ГАДАЄШ – ПРАВДА ТІЛЬКИ МЕДОМ ТІШИТЬ,
ЩО В НЕЇ ТЕПЛА І М'ЯКА РУКА?
ПО-ВСЯКОМУ БУВА... ТА НАЙЧАСТІШЕ
ВОНА КОЛЮЧА І НА СМАК ГІРКА.***

ВАДИМ КРИЩЕНКО

«ДІАЛОГ ІЗ ПОЕЗІЄЮ ВАДИМ КРИЩЕНКА: СТУДЕНТСЬКІ РОЗДУМИ»

ПУЗИРЕНКО Ярина,
к. філол. н., доц. кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)

ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ ВАДИМА КРИЩЕНКА У СПРИЙНЯТТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Творчість видатного українського поета Вадима Крищенка надзвичайно багатогранна. Чи не найбільше він уславився піснями, створеними на його вірші українськими композиторами – недарма ж він перший в Україні поет-пісняр удостоєний почесного звання Народний артист України. Понад тисячу пісень написано, і значна частина їх стала шлягерами, які супроводжують українців у різних життєвих подіях. Більше того – низка пісень так полюбилися, що стали народними, настільки вони відповідають українському волелюбному, життєстверджуючому духу.

У своїх поезіях він порушує теми, які стосуються практично усіх сфер духовного буття людини, її почувань, переживань, устремлінь, мрій.

Поет підіймає морально-етичні питання і своїми поезіями достукується до сумління читачів, змушуючи їх замислитися про свою поведінку, своє ставлення до людей та до рідної держави. Вадим Крищенко переймається проблемами життя українського народу, гостро викриває як вади можновладців, так і звичайних обивателів.

З початком російської агресії проти України Вадим Крищенко не залишається осторонь, а в своїми творами підвищує патріотичний дух українців, показує імперську агресивну суть нападників.

Слід зазначити, що творчість видатного поета близька усім поколінням українців – його любить і шанує як старше покоління, так і молодь. І саме на цьому аспекті ми хочемо зупинитися докладніше.

Студентам спеціальності «Автомобільний транспорт» механіко-технологічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України було запропоновано переглянути поетичні збірки Вадима Крищенка. Серед них були такі: «Дзвони вечірнього слова», «Автографи осіннього пера», «Діждатися весни», «Ріка життя», «Любові бентежна струна», «Пісні. Поезії», «Що на серце лягло», «Час одкровення», «Любові бентежна струна», «Непоборність». Студенти мали можливість погортати книжкові сторінки, прочитати вірші і вибрати той, який найбільше відгукнувся.

Прикметно, що студенти вибрали зовсім різні вірші, що разом дало барвисту мозаїку найрізноманітніших тем, актуальних для сучасної молоді. Пропонуємо ознайомитися із студентськими враженнями від поезій Вадима Крищенка.

**Враження студентів 1-го курсу механіко-технологічного факультету
спеціальності «АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ»
від поезії Вадима КРИЩЕНКА**

Наукова керівниця:
Пузиренко Я.В.,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

«ЖИТТЄВІ ВІХИ»

Вірш Вадима Крищенка «Життєві віхи» зі збірки «Що на серце лягло» справляє роздумливе й трохи сумне враження. У ньому показано, як швидко минає час — від юності до старості. Спочатку життя здається безтурботним, але з роками з'являються діти, турботи, спогади. Деякі надії втрачаються, і з ними доводиться прощатися.

Коли людині виповнюється шістдесят, приходять усвідомлення того, як швидко промайнуло життя. Автор передає думку, що життя коротке і минає непомітно, тому кожну його мить потрібно цінувати.

ПУЧЬОК Владислав

«МИ ВІРИМО»

Вірш Вадима Крищенка «Ми віримо» зі збірки «Непоборність» передає біль війни та віру в перемогу і в людей.

Мою увагу привернув саме цей вірш, тому що зараз він є дуже актуальним. У ньому патріотичний зміст і передано глибокий сенс: у час війни немає бути зневіри, і ми знаємо: *«Зло правду подолать не зможе»*.

На мою думку, рядки:

*«Нелегко все дається нам,
Та ми зробились, наче криця».*

означають, що якщо йти до своєї мети разом, діяти спільно і підтримувати одне одного, ми стаємо сильними, як метал, і зможемо досягти бажаного.

Цей вірш надихає не здаватися й вірити в перемогу добра.

ТОДОРАШКО Павло

«БУВАЄ»

Цей коротенький вірш Вадима Крищенка передає дуже глибоку думку про складнощі, тривожність і несподіваність життя. Автор показує, що життя — це не лише гра, адже «життя ми називаєм грою», а й боротьба, де не завжди перемагає той, хто бере участь: *«буває: люто б'ються двоє, а перемогу має третій»*. Є розуміння існування несправедливості, що змушує замислитись над реальністю життя.

ВАКУЛЕНКО Максим

«ПРИЙДУ ДО ТАТА»

Вірш Вадима Крищенка «Прийду до тата» зі збірки «Автографи осіннього пера» зачепив мене своєю життєвістю, таке важко придумати, таке можна тільки пережити.

Вірш починається із бесіди турботливого сина з батьком. Син цікавиться, як батькові справи, як його здоров'я. А також син розказує про свою сім'ю, про внуків і правнуків. І все було б добре, але батька вже нема...

*«Прийду, навідаюсь до тата –
Сюди... Де хрест серед могил».*

Ці рядки справляють дуже сильне враження, і весь вірш – пересторога – нагадування для дітей, що слід частіше спілкуватися з батьком-матір'ю, частіше приїжджати до них і не відкладати зустрічі, бо потім може бути пізно.

ТАРАНЧЕНКО Артем

«МЕДОВЕ МОВЧАННЯ»

Цей вірш із збірки «Час откровення» дуже душевний та описує справжнє кохання, коли людині не потрібно від свого партнера якихось подарунків або забагато уваги, достатньо бути просто поруч.

Він описує ваші почуття до людини просто, коли ви її бачите. Цей вірш мені нагадує мою дівчину, тому що в ньому описується коротко і ясно мої почуття до неї.

В цьому вірші згадується мед, а саме в цих рядках: «Медових слів тобі наговорю...», тобто можна наговорити багато приємних слів своїй людині від яких їй буде дуже приємно; «Помовчати з тобою теж медово» тобто коли ти знаходишся біля людини, тобі навіть не потрібно про щось з нею розмовляти, бо навіть в цій атмосфері тобі просто вистачає що вона зараз знаходиться поряд.

БРОВАР Ярослав

«ЗДАВАЛОСЬ...»

Цей вірш із книги «Ріка життя» привернув мою увагу, тому що він висвітлює тему, над якою я часто задумуюсь, а саме швидкістьплинності життя. Мені сподобався уривок “Здавалось — все попереду, насправді — все позаду”, тому що ці рядки дуже влучно передають відчуття, коли людина раптом усвідомлює, як швидко минув час.

ШКУРКА Микола

«У НАМЕТІ»

Цей вірш із книги “Поезії” вразив мене своєю щирістю та затишком, Він показує, що для щастя потрібна лише близька людина, гаряча кавка та шум дощу за стінками намету.

ШКУРКА Анатолій

«БУВАЄ ДЕНЬ», КНИГА «ПОЕЗІЇ»

Автор описує моменти нашого життя, коли нам здається, що „життя без втіхи, розчарування лиш несе, мрії не здійснюються, вони, як „пусті горіхи , одна шкарлупа — та й усе”.

Але ці моменти є абсолютно нормальною частиною життя, які минуть і „згорить часу короткий гніт, і ми вже іншими очима ранково дивимось на світ”. Крищенко каже, що світ навкруг простий і звичайний, і що нам варто шукати позитив у всьому, адже життя не завершується у тяжкі моменти. Воно триває і „усміх стелиться над ним”. Також автор висвітлює важливу істину: у різні періоди життя ми по-різному сприймаємо речі «і що вважалося трагічним, тепер здається вже смішним”

ЗАМУЛА Данило

Кожне нове звернення до поезії відкриває можливість для особистого осмислення її змістів та образів. Студентські рефлексії на поезію Вадима Дмитровича Крищенка засвідчують, наскільки по-різному може сприйматися поетичне слово, включаючи власні асоціації, спогади та роздуми про важливі життєві цінності.

***Враження студентів 1-го курсу гуманітарно-педагогічного факультету
спеціальності «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»
від поезії Вадима КРИЩЕНКА***

*Наукова керівниця:
Майданюк І.З.,
проф. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

«МАНЕКЕНИ»

Як часто ми аналізуємо все-все, що з нами відбувається? Як часто за роботою, амбіціями і прагненням до здійснення цілей замислюємося про стан душі і нематеріальні сфери життя? І вже майже останнє питання: як часто ловимо себе на думці, що хочемо бути кращими, мати успішне і красиве життя, як відомий блогер чи акторка? Так плавно ми підходимо до сенсів поезії Вадима Крищенка «Манекени».

Читаючи перші рядки, я відчула дивне почуття холоду, яке може йти не від погоди, а від людей. «Життя щодня міняє мізансцени» - метафора, що одразу наштовхує на думку про сценарій, який пишеться замість нас. І герої тут - манекени: «Проходять люди, наче манекени, Що вийшли прогулятись із вітрин».

На жаль, ці рядки постають влучною характеристикою сучасного суспільства. Якими ми уявляємо манекени? Звичайно ж, ідеальними, красивими, усміхненими, проте вони не мають головного – справжніх почуттів, щирості емоцій. Так і з людьми: є ті, які рухаються, сміються, але всередині геть «порожні». Ось так сильно пише про них Вадим Крищенко: «Вони уміють мило посміхатися, Але не вміють плакати і любити». І це гірка правда, адже часто доводиться ховати справжні почуття за масками, боячись показати вразливість, здатися слабким. Але хіба це не штучна ідеальність? І головний герой поезії відчуває себе частиною такого суспільства: «Ми з тобою теж як манекени, Що виставлені тільки на показ»...

Вадим Крищенко показує, що йому болить така ситуація, тому фінальний жест «Я піднімаю руки, як антени» стає символом відчаю і водночас надії. Антени – пошук сигналу, живого зв'язку зі світом, де всі комунікації стали механічними. Герой «ловить тривоги давні позитивні», адже хоче чути не рекламні слогани, а справжні людські хвилювання, йому прикро, що відчуває сильніше, ніж інші, а натрапляє на глуху стіну, проте це підкреслює, що він сам ще не перетворився на манекен. Роль емоційного якоря відіграє рядок «Не будьмо, люди, схожими на них!». Це не просто заклик, а спроба створити «живих» серед «ляльок» - ляльок, про яких поет пише: «Хто на уста наклеїв їм печатку, Хто до очей їм приморозив лід?»

Ця поезія нагадала мені вірш Василя Симоненка «Ти знаєш, що ти людина?», рядки двох віршів наче перегукуються: ми втрачаємо час на створення картинки, коли треба жити, відчувати і творити! А ще – попри тривожність, поезія змусила мене зупинитися і замислитися: як же серед буденної метушні не забути про глибокі емоції, не стати частинкою масовості?

БОЖКО Ірина

«Я ХОЧУ ДУМАТИ ПРО ХОРОШЕ»

А я і справді хочу думати про хороше. У повсякденні, житті університетському, житті родинному, житті політичному... У тому багатогранному житті, яким воно є насправді і яке характерне для людини (просто людини, котрій потрібна їжа, сон, дах над головою, безпека тощо). Якщо так не думати, то «хороше» нормалізується у «звичайне», але хіба це правильно?

Думаю, прагнення до хорошого – одна з тих рис українців, яка допомогла нам як нації вижити у різні віки. І жити зараз, коли війна триває. Жити і продовжувати життя, як, наприклад, моя сестра, яка цього року вийшла заміж. Багато хто казав: війна, не на часі. Але нова сім'я – це про хороше, хороше продовження життя. І весілля було хорошим. Не пишним, але по-родинному добрим. Dres-код – вишиванка (різних кольорів і фасонів, з різним орнаментом, але ж які хороші!). І всі думали про хороше.

Я не люблю читати новини. Зараз не люблю, бо вони навіюють страх, інколи – агресію, а я хочу мотивації, а не залякування, хочу думати про хороше. Сила ж – у єдності, у позитиві, у тому, що « сміливі завжди матимуть щастя».

Уявляю автора поезії. Чоловік років 40-ка трохи пришвидшено іде вулицею. На ньому пальто і капелюх. Знімає його, вітаючись із перехожими. Зупиняється біля бабусі, яка продає білі нарциси, мабуть, думає: «Принесу дружині квіти після роботи». Тільки відійшов – хвилина мовчання. Знову зупинився, схилив голову, приклав капелюх до грудей. Стояв. Спокійно. Кутики рота опущені. З ним порівнявся молодик, який голосно викрикував щось у телефон, ще й російською. Простягнув руку до його плеча, твердо поклав, зупинивши. Той від несподіванки замовк і теж постояв, вшановуючи Пам'ять. Вирушивши далі, поет побачив військового. На протез, що замість руки, опиралася рука дівчини. Підійшов, подарував нарциси. «Давайте думати про хороше», - сказав...

ГАРКАВЕНКО Уляна

«ЧИ ВИБРАВ ПРАВИЛЬНУ ДОРОГУ?»

У житті кожного є хвилини, коли задумуєшся над тим, правильно чи неправильно вчинив чи сказав. Такою є і тема вірша Вадима Крищенка - роздуми про життєвий шлях людини. З перших слів розумієш: поет стверджує, що, незважаючи на труднощі і сумніви, в житті головне – не втрачати віру та надію, не впадати у відчай.

Ця поезія у мене асоціюється з дорогою життя, де є перешкоди, перепони, рівчакі і пагорби, але тільки подолавши їх (і зовнішні, і внутрішні), справившись зі своїми страхами, можна дійти до чогось світлого.

Я думаю, що поезія була створена вже у зрілому віці, бо в ній – глибина почуттів і життєвого досвіду, аналіз своїх рішень і віра в правильність зробленого.

Я б хотіла зустрітися з Вадимом Дмитровичем Крищенком, поспілкуватися, почути з перших уст, чи правильно я зрозуміла його.

ДЯЧУК Роксолана

«СЕРЕД КУПАЛЬСЬКИХ ОТАВ»

Поезія Вадима Крищенка «Серед купальських отав» торкнулася мого серця. Читаючи рядок за рядком, я неначе повертаюся у місце, де проходило кожне літо мого дитинства, - село Нечаївка Черкаської області, і думаю: як зовсім чужа мені людина може настільки влучно передати те, що переживала я, про що думала, що відчувала? Дивовижно... Гадаю, це говорить про величезну майстерність автора.

Рядок « подих зеленого дня знову сюди мене кличе» нагадав, як кожного вечора

я гуляла біля ставка серед ланів із моїм собакою, а потім знову і знову хотіла повертатися туди, адже там пахло спокоєм і свободою. Читаючи «йду по траві навмання, в небо сховавши обличчя», повертаюсь у ті моменти, коли ступала по траві босоніж, водночас ловлячи промені жовтогарячого сонця на своєму обличчі. «Йду по траві навпростець, з долею йду на стрічання» - саме так можна передати легкість дитинства, тих незабутніх днів, коли, безтурботно гуляючи серед природних пейзажів, я ловила себе на думці про те, яким же буде моє майбутнє?

Як на мене, пишучи цю поезію, Вадим Крищенко теж згадував теплі моменти свого життя, у яких він відчував спокій і щастя. Можливо, він подумки повертався в особливе місце, з яким його пов'язують спогади, приємні спогади минулого...

Мені подобаються такі поезії, адже, читаючи їх, не просто захоплюєшся поетичністю, а й відчуваєш відлуння слів автора у своїй душі. Вони розблоковують цінні спогади, тому із задоволенням знайомитимуся із творчістю цього видатного українського поета.

ЙОСИПЕНКО Анастасія

«ЯНИЧАРИ»

Скільки існує правда і відданість на нашій планеті, стільки ж існує зрада і брехня. Немає чорного без білого, а білого без чорного. У всі часи існування людства були герої, зрадники та сіра маса людей без позиції. Саме про це – поезія Вадима Крищенка «Яничари», адже у ній автор висвітлює проблему зради, зрікання рідного і поневіряння на чужині. Два образи (тих, хто продає неньку за «30 срібняків», і тих, хто кістками лягає за незалежність та свободу своєї нації) – два протистояння.

Читаючи вірш, я пригадав народну пісню «Із полону, з-під Ізмаїла», сюжет якої розгортається в кінці 17 століття, коли війська козаків пішли походом на Крим та звільнили усіх бранців, які довгий час перебували в неволі. На жаль, багато звільнених підійшли до отамана і попросили: «Одпустіть, жалкувать не будем за Дніпровські плавні, навіть бачить не захочем землі православні...» Це також про них, про яничарів...

Вірш Вадима Крищенка емоційно складний, у ньому відчувається прагнення передати тугу і журбу людини, яка не може продати рідне, але разом з тим і віра, що світло переможе темряву, на одного зрадника знайдеться безліч героїв, і держава існуватиме!

На таких, як Вадим Крищенко, тримається фундамент української поезії, я щиро радію, що такий поет працює в стінах нашого університету.

КЛОС Назарій

«ТИ НЕ МОЖЕШ МЕНІ НАДОКУЧИТИ...»

Поезії Вадима Дмитровича Крищенка наповнені теплом, ніжністю та глибоким відчуттям любові. Ця – особливо, адже автор показує кохання не просто як емоцію, а як стан душі, який наповнює життя сенсом. Сам ліричний герой говорить, що кохана людина не може набриднути – навпаки, вона «солодко мучить», тобто викликає постійне хвилювання, радість і бажання бути поруч.

Особливо важливим, як на мене, є образ райдуги – символа гармонії, краси та різноманітності почуттів. Закохані наче пливуть нею, живуть у власному спільному світі, де поєднуються віра, любов та висока духовність: «духовна трапеза» - це про те, що справжнє кохання не просто фізична близькість, а глибоке внутрішнє єднання. Цікавим є і мотив безконечності, адже герої поезії не можуть ні наговоритися, ні

налюбитися.

Схожі мотиви можна знайти у творі «Тіні забутих предків». У ньому кохання Івана І Марічки також постає як щось більше, ніж почуття, - це глибокий духовний зв'язок, який існує навіть попри труднощі і трагедії. Як і у вірші, любов там зображена силою, що підносить над буденністю.

Можу сказати ще, що ця поезія для мене – роздум про справжнє кохання, яке є невичерпним, світлим і духовно багатим. Вона нагадує, що найцінніше у стосунках – не слова, а вчинки і глибока внутрішня єдність.

Мені відрадно, що в нашому університеті я маю змогу особисто зустрітися з Вадимом Дмитровичем Крищенком, поспілкуватися з ним, краще відчутти його думки, вкладені у поезію.

КОЗИДРА Софія

«ПЕРЕД ЛЮБОВІ ОБРАЗОМ СВЯТИМ»

Поетичний твір Вадима Крищенка «Перед любові образом святим» просякнутий лірично-любовною тематикою. За допомогою яскравих епітетів, порівнянь та метафор автор передає всю силу та чарівність найпристраснішого почуття, на яке лише здатне людське серце, - кохання. Вадим Дмитрович прирівнює любов до Божого дару, який треба зуміти втримати у своїх руках, бо лише таке кохання переносить нас на крилах почуттів наче в інший вимір, де панує умиротворення, ніжність та безмежне щастя.

Лише відчувши на собі усю казковість цього солодкого почуття, можна досягнути глибинності рядків Вадима Крищенка:

І я шепчу: «Моя лише, єдина...»

І очі застеля солодкий дим...

Хай все завмре і стане на коліна

Перед любові образом святим.

А ще, читаючи цю поезію, розумієш: справжні почуття не запитують про вік, не рахують прожитих років і не озираються на сивину у волоссі. Вони приходять тоді, коли серце готове відкритися назустріч іншій людині, розпалюють в наших серцях яскравий вогонь емоцій і бурхливої насолоди, але вже не потребують гучних обіцянок чи доведень, а просто взаємної поваги та усвідомленого вибору бути разом. От тоді, напевно, і розуміє людина, що любов – святість...

КРИТОВИЧ Дарія

«ПРИСКОРЕННЯ ЧАСУ»

Ідея поезії «Прискорення часу» Вадима Крищенка актуальна як ніколи. Ми постійно кудись спішимо, боїчись щось пропустити, намагаємося все встигнути у шаленому ритмі життя. Час біжить невблаганно, а люди ще й прискорюють його плин, самі того не помічаючи. Але що саме хочемо встигнути? Кожен – своє, і для кожного воно найважливіше, проте інколи навіть у спокої та відпочинку ми зриваємося на поспіх і не помічаємо прекрасного, що поряд...

Люди довкола все частіше замикаються у собі, все частіше надсилають сухі повідомлення та все менше спілкуються наживо. Але ж потрібно жити життя! Насправді жити, з прогулянками на природі, з теплими вечорами в колі друзів, зустрічати світанки та проводити захід сонця, чути, бачити і відчувати, що відбувається навколо! Так, ми розширюємо інформаційний простір, постійно вдосконалюємося в ньому, боремося за можливість показати, чого вартуємо, проте за цим сухим практицизмом, як пише автор поезії, ми забуваємо про справжнє, людське,

живе. А це неприпустимо!

Мені дуже сподобалося, як Вадим Крищенко наголошує на такій проблематиці, розплющує очі на те, яким справді стає світ, в якому панує жорстокість, меншає друзів, лихі катастрофи, нещирі та надумані гасла. Здається, він сидів увечері на лавочці під будинком, а навколо нього проходили незворушні байдужі люди – і це навіяло рядки...

МИКОЛАЄНКО Софія

«ТЕРПКИЙ МОТИВ»

Самотність... Це одне із найскладніших і найсуперечливіших людських переживань, адже вона не завжди означає фізичну відсутність людей поруч. Людина може перебувати серед друзів, колег чи навіть у великому натовпі, але водночас почуватися глибоко самотньою. Саме такі роздуми викликає поезія Вадима Крищенка, а ще вони посилюються на тлі осіннього пейзажу, адже осінь виступає символом якоїсь втрати та внутрішньої порожнечі. Жовте листя, дощ, тиша – це все підсилює емоційний стан героя, який відчуває себе кинутим та забутим. Сильно вражає рядок «земля і небо обнялись», адже на фоні такої гармонії герой ще сильніше відчуває свою непотрібність. Контраст між описом краси природи і станом самотності створює сильний емоційний ефект.

В іншій частині поезії автор наче намагається змиритися з такою ситуацією і своїм емоційним станом - іде у парк, шукає лавочку і прагне «очиститися» від почуттів, позбутися розчарувань, навіть фраза «самотність – це найкраще» звучить як спроба переконати самого себе, хоча... може, це захисна реакція на щось?

Останні рядки поезії навіюють тихий та безтурботний настрій, адже розумієш, що герой все ще прагне бути почутим, знайти того, кого зараз поруч немає.

На мою думку, ця поезія дуже широко змальовує стан людини після втрати або розчарування. Такий стан знайомий і мені, бував у ньому, тому ліричного героя розумію, як ніхто, і все, що писав вище, можу підтвердити повністю. Був час, коли я почувався пустим, нікому не потрібним, намагався знайти вихід, гуляючи у безлюдних місцях. Але це був тимчасовий захист, на щастя, все минуло...

Прочитав поезію – і подумав: яким же талантом треба володіти, щоб вміти передавати почуття інших! Дякую Вадимові Дмитровичу Крищенку за цей талант.

НОВОХАЦЬКИЙ Тарас

«КОЛИ В ТРИВОЗІ...»

У кожного з нас бувають дні, коли, здається, опускаються руки... Як на мене, саме в такий день Вадим Крищенко написав цю поезію, про що свідчать слова «коли буду в тривозі, «не в дусі», відчуваючи прикрість сумну»... На щастя, у кожного є близькі люди – чоловік чи дружина, мати чи батько, брати чи сестри, друзі... Вони обіймуть, пригорнуть – і ми окутаємся любов'ю і силою почуттів: «Я у тіло твоє огорнуся, заховаюсь в твою глибину». Звісно, саме цього разу автор має на увазі кохану людину, адже після спілкування з нею з душі спадає камінь, і хочеться, щоб весь світ почув про ту, яка підтримала у нелегкий період і повернула до життя: «Хай всі знають: це ти врятувала від журби, яку зуть «самота».

Мені дуже імпонують такі мотиви, якоюсь мірою це і про мене, адже завжди хочеться мати поруч надійне плече і не почуватися самотньою, а саме тут коротко, але дуже красиво доведено: надія є завжди!

А ще я з одногрупником переглянула книгу Інни Павленко «Осінь, мене ще не

клич», де авторка у світлинах і коротких строфах описує життєвий шлях поета, і одногрупник побачив там фото свого батька з Вадимом Дмитровичем. Я б також хотіла зустрітися з цим поетом, поспілкуватися з ним. Вважаю, що таких людей ми маємо берегти і популяризувати. В час, коли наші вороги намагаються знищити країну, утримувати українство, українську культуру надзвичайно важливо. І Вадим Крищенко – зразок того, як треба жити, долати перешкоди, любити і творити.

САВИЦЬКА Анна

«НЕВМИРУЩИЙ НАРОД»

Поділюся враженнями про вірш «Невмирущий народ» Вадима Крищенка. Обрала його через надзвичайну емоційність написаного і особливе вміння передати словами болючість моменту в нелегкій військовій ситуації.

Впевнена, що автор почав писати цю поезію після чергового обстрілу нашої країни, а от другу написав дещо пізніше. Чому? Бо перша частина – це пристрасні переживання, а в другій емоційне забарвлення стає наче спокійнішим, обдуманішим, зростає віра в невмирущість українського народу і його щасливе майбуття. Незважаючи на це, віра, надія та спокій переборюють гнів, розпач, страх.

Я раніше не була знайома з поезією Вадима Крищенка, це перша його поезія, яку я прочитала, але вона закарбувалася у моїй пам'яті, зворушила серце, щось аж защеміло... Обов'язково читатиму ще, а з Вадимом Дмитровичем хотіла б зустрітися і поговорити, чи правильно я зрозуміла його думки?

ТИТАРЧУК Ірина

«ЧОМУ МИ НАРОД?»

Вірш «Чому ми народ» Вадима Крищенка – одна з багатьох його патріотичних поезій. Він присвячений темі сили та єдності українців. Автор підкреслює, що народ — це не просто сукупність людей, а спільнота, об'єднана історією, культурою, мовою та прагненням до свободи. У творі звучить гордість за свій народ і віра в його незламність.

На мою думку, головна думка вірша полягає в тому, що справжня сила народу народжується з єдності, взаємоповаги та любові до рідної землі. Твір нагадує нам про важливість збереження національних цінностей і відповідальність кожного за майбутнє своєї країни. Вірш викликає почуття патріотизму та надихає бути гідними представниками свого народу.

Особливо актуальним цей вірш є сьогодні, коли Україна переживає складні випробування через війну. У сучасних умовах українці щодня доводять свою мужність, стійкість і готовність боротися за незалежність держави. Саме єдність, взаємодопомога та любов до Батьківщини допомагають нашому народу вистояти перед труднощами.

Вадим Крищенко – гідний представник свого народу, адже за всю свою творчу діяльність не написав жодного вірша російською мовою. Я пишаюся тим, що часто бачу його у стінах нашого університету і маю можливість спілкуватися з ним.

ЩЕРБИНЕНКО Софія

СИДОРЕНКО Ірина,
к. філос. н., доц. кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)
isido@nubip.edu.ua

ВАДИМ КРИЩЕНКО: ПОЕТ, ЯКИЙ ЗБЕРІГ УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Вадим Дмитрович Крищенко з притаманною йому тонкою іронією пише:
*В поетичному лісі імен,
Де ростуть біляки і опеньки,
Розпізнаєте, може, й мене –
В сирійжці маленькій.*

Віддаючи належне майстерності - вмістити у чотири рядки глибокий зміст, викликати посмішку, - не можу погодитися з тим, що ці рядки якимось чином стосуються автора.

Постать Вадима Дмитровича Крищенка давно стала значно більшою, ніж скромний образ «маленької сирійжки». Сторінки біографії багато чого можуть сказати про митця. Формування особистості, коло спілкування, діяльність Вадима Крищенка припали на час існування радянської імперії.

Кожна система диктує власні правила. Їх дотримання гарантує стабільність, прийняття, ти – «свій». Людина талановита, аби бути визнаною, тим більше має грати за правилами. Найочевидніша вимога: мова – російська. Мова, як її називали, «міжнаціонального спілкування». А по суті – інструмент експансії. Наслідки такі, що в незалежній Україні після переходу на українську як мову освіти, студенти змушені були читати наукові тексти російською ще доволі довго.

Якби Вадим Дмитрович написав «Родину» російською, то не «Родительській дом» лунав на центральному каналі всесоюзного телебачення багато років поспіль. А поет Крищенко набув би усіляких почестей та благ у Москві.

Однак Вадим Дмитрович *завжди* писав українською. Саме тому, на мою думку, творчість Вадима Дмитровича має не лише мистецьке, а й глибоке світоглядне значення.

Мистецьке слово, виконує особливу місію у житті суспільства. Воно формує людину - через смисли, емоційність. Воно розказує про нас, закликає до нашої культурної пам'яті. «Хто я?», «Хто мій батько (якого я роду)?» - з архаїчних часів донині відповідь на ці питання є основою ідентифікації. Ідентичність є основою самоповаги, усвідомлення власної автономії. Навіть любові до себе, натомість втрата ідентичності означає вразливість.

Ворог, захоплюючи українські території, грабує або нищить музеї, вивозить або спалює архіви, захоплює пам'ятки, культурні артефакти, храми, книги. Це не випадковість і не «супутні втрати» війни. Йдеться про свідоме знищення культурної пам'яті народу, спроби стерти українську ідентичність.

Людина так чи інакше шукає опертя. І якщо їй роками нав'язувати думку про меншовартість власної культури, про її «провінційність» чи другорядність, вона починає шукати це опертя в іншій культурі - «великій», «сильній», «багатій». Саме так працює культурна експансія. Спочатку принижується й упосліджується своє, а потім на його місце приходять чуже.

Культура – це завжди політика. Доведено росією.

Не знаю, чи захоплювався коли-небудь Вадим Дмитрович концепцією «філософії серця» Памфіла Юркевича, але пише він з глибини свого серця.

Справжній митець допомагає людині не втратити себе. Таким є Вадим Дмитрович. Себе не втратив і нам того ж бажає. Без гучних декларацій, через пісню, поезію, щире українське слово він утверджував любов до України, людську гідність. У цьому і полягає справжня сила митця - не лише творити, а духовно об'єднувати людей і давати їм внутрішню опору.

*Не забуваймо свого роду,
Щоб знали, хто і звідки ми,
Щоб нести всюди вдачу горду
І шануватись між людьми.*

Рядки Вадима Крищенка відгукуються сучасній молоді щирістю почуттів, глибиною переживань і особливою мелодійністю слова.

***Враження студентів 1-го курсу гуманітарно-педагогічного факультету
спеціальності «ПРАКТИЧНА СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»
від поезії Вадима КРИЩЕНКА***

*Наукова керівниця:
Сидоренко І.Г.,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

КОХАННЯ ВРЯТУЄ НАС (есе за віршем Вадима Крищенка «Зізнання»)

Прочитавши вірш Вадима Крищенка «Зізнання», я замислилася над тим, наскільки важливу роль у нашому житті відіграє любов. Автор усього кількома рядками зміг передати дуже глибоку думку: якщо у світі немає кохання, усе поступово руйнується. На мою думку, це не лише про стосунки між чоловіком і жінкою, а й про любов до рідних, друзів, не про матеріальність, про кохання до життя і навіть до всього, що нас оточує.

Цей вірш викликав у мене багато різних думок і почуттів. Спочатку з'явився легкий смуток, тому що я подумала про те, як часто люди через байдужість, гордість чи нерозуміння втрачають тих, хто їм дорогий. У сучасному світі багато хто поспішає, думає лише про свої справи і забуває про прості, але дуже важливі речі: підтримати близьку людину, сказати добре слово, просто бути поруч у важку хвилину.

Але водночас цей вірш викликав у мене і теплі почуття. Я згадала моменти, коли відчувала щиру турботу від рідних людей. Саме тоді розумієш, що любов - це найбільша цінність, яку неможливо замінити нічим матеріальним. Вона робить нас сильнішими, добрішими і допомагає долати труднощі.

Особливо мене змусили замислитися слова про просвітлення. Я думаю, автор хотів сказати, що не кожна людина одразу усвідомлює справжню силу любові. Іноді для цього потрібен час, життєвий досвід або навіть помилки. Лише пройшовши певні випробування, людина починає по-справжньому цінувати те, що має.

У мене цей вірш асоціюється з домашнім затишком, щирими обіймами, вечірніми розмовами з близькими. Це ті моменти, коли відчуваєш справжнє тепло і розумієш, що саме любов робить життя повноцінним.

Я вважаю, що головна думка цього вірша дуже актуальна для кожного. Любов - це основа, без якої світ стає холодним і порожнім. Саме тому потрібно берегти це почуття, цінувати людей, які поруч, і не боятися проявляти свої щирі емоції.

КОСТИРІНА Наталія

ЗНАЙОМСТВО З ПОЕЗІЄЮ ВАДИМА КРИЩЕНКА

*Насторожуймо очі й вуста
І хвилюємось в березні й січні,
Бо задача стоїть не проста –
Відшукати в буденному вічність.*

Вірш "Шукаймо" Вадима Крищенка сприймається як заклик не втрачати віру в добро й сенс життя. Під час читання виникає відчуття світлої надії та внутрішнього руху вперед, ніби автор підштовхує не зупинятись і постійно шукати щось більше – правду, щирість, людяність. З'являються думки про те, що людина не повинна бути байдужою, що важливо прагнути кращого, навіть якщо це нелегко. Вірш асоціюється з дорогою, пошуком себе, з теплими людськими стосунками і вірою в те, що добро завжди має значення.

*Ці поради згадалися нині –
Вивчи... серця не каламуть:
У житті гордим будь без гордині
І багатим – без скупості будь.*

Вірш "Поради" має більш спокійний і повчальний характер. Він звучить як мудра розмова про життєві настанови, які допомагають не загубитись в складному світі. Під час читання виникає відчуття довіри й тепла, ніби хтось ділиться важливим досвідом. З'являються думки про правильні життєві цінності – доброту, чесність, повагу до інших. Вірш викликає асоціації з родинними розмовами, із порадами старших, які хочуть вберегти від помилок. Він залишає після себе відчуття спокою і бажання жити правильно, не втрачаючи людяності.

КРИВОНОС Дарія

ГІРКА ПРАВДА ЗА СОЛОДКОЮ МАСКОЮ

(вірш Вадима Крищенка "На смак гірка")

*Гадаєш – правда тільки медом тішить,
Що в неї тепла і м'яка рука?
По-всякому буває... Та найчастіше
Вона колюча і на смак гірка.*

Вірш «На смак гірка» викликає змішані, трохи тривожні емоції. Спочатку здається, що йдеться про щось ніжне й тепле - «медом тішить», «тепла і м'яка рука». Але ці образи швидко змінюються відчуттям обережності: за зовнішньою лагідністю ховається колючість і гіркота. Це створює контраст, який змушує замислитися. У мене виникає асоціація з людськими стосунками або навіть із правдою життя: не все, що виглядає приємним, є таким насправді. Іноді добро може боліти, а ніжність - приховувати складність. Рядки звучать як попередження: варто бути уважним до того, що ми відчуваємо, і не довіряти лише першому враженню. Загалом вірш залишає після себе легку гіркоту, але водночас і мудрість - прийняття того, що світ неоднозначний, і в цьому його справжня глибина.

ОЛЬШАНСЬКА Анна

Враження студентів 2-го курсу гуманітарно-педагогічного факультету спеціальності «ФІЛОЛОГІЯ» від поезії Вадима КРИЩЕНКА

Наукова керівниця:
Сидоренко І.Г.,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

МОЄ ПЕРШЕ ВРАЖЕННЯ ВІД ВІРША «МАГІЧНИЙ СПІВ»

Чи не кожного дня ми вдягаємо навушники, ідучи під ритм мелодії на навчання чи роботу, вмикаємо колонку, щоб цікавіше було займатись хатніми справами, вечеряємо в ресторані у супроводі класичних творів – тобто будь-який стандартний процес ми виконуємо з музикою. Але що ж вона для нас значить, чому ми приділяємо їй так багато уваги? Хаотичний набір звуків, слів й ритму, що гарно звучить – саме так зазвичай ідентифікує музику більша маса людей. Чи погоджуюсь я з тим, що музика – це лише звуки? Звичайно, що ні.

Я вважаю що музика – це живий організм. Вона дихає, зростає, змінюється разом із нами, і цьому є яскравий доказ. Наприклад, у дитинстві мати тихо співала колискову, коли вклала мене спати. У дитячому садочку й школі кожне свято супроводжувалося піснями на певну тематику. На посиденьках з друзями ми співаємо гуртом пісні, що підіймають настрій або навпаки, змушують пустити сльозу. З кожним етапом музика змінюється, ніби «дорослішає», змінюючи сенс і свою важливість.

«Пісенний звук – це хліб мій і вино» - так висловився автор поезії «Магічний спів». Можливо, саме ці слова й описують моє ставлення до музики. Вона здатна виліковувати, рятувати від відчуття самотності й страху, закохуватись й злитись. «Вона мене рятує від німоти глухої». Музика й справді має велику владу наді мною, керуючи моїми почуттями й сприйняттям світу. Саме тому я й відчула, що цей вірш неабияк відкликається у моїй душі.

Я дійсно вдячна авторові за ці слова про музику: «Чим ближчий спів – тим далі од гріха». Це знову впевнило мене в тому, що вона здатна впливати на наші дії й оберігати від небажаного. Злимось – вмикаємо пісні, плачемо – те ж саме. Музика паралізує, вбирає нас у свої чари, а ми її вірні раби.

АСТАПЕНКО Дарина

«СЛОВО УБИТОГО СОЛДАТА» - ВАДИМ КРИЩЕНКО

Цей вірш справив на мене дуже сильне і глибоке враження. Коли я почала його читати, одразу відчула сум і тривогу, а з кожним рядком ці емоції тільки посилювались. Найбільше мене вразило те, що вірш написаний від імені молодого солдата, який загинув на війні. Йому було лише двадцять чотири роки - це майже мій вік, і тому цей текст сприймається ще ближче і болючіше.

Під час читання я уявляла цього хлопця як звичайну людину, яка жила своїм життям, мала мрії, друзів, можливо, кохану людину. Він не планував помирати так рано, але війна все змінила. Особливо мене зачепили рядки про те, що він не встиг залишити після себе дитину. Це дуже сумно, бо показує, що разом із життям обривається і майбутнє, яке могло бути.

Також мене сильно зворушив момент, де він просить витерти сльози його мамі. Це дуже щиро і боляче, бо одразу думаєш про матерів, які втратили своїх синів. Це, мабуть, найважче - пережити таку втрату. І в цьому вірші дуже добре передані ці почуття, без зайвих слів, але дуже глибоко.

Окрім суму, цей вірш викликає і велику повагу. Солдат говорить, що він віддав усе, що міг, і не шкодує про це. Він не звинувачує нікого, а просто приймає свою долю. Це показує силу духу і справжній героїзм. Такі люди захищають нашу країну, і завдяки їм ми можемо жити.

Цей вірш дуже тісно пов'язаний із нашою ситуацією в Україні сьогодні. На жаль, це не просто слова - це реальність. Щодня ми чуємо новини про загиблих військових, і багато з них такі ж молоді. У кожного з них була своя історія, свої мрії, які вже не здійсняться. І цей вірш ніби нагадує нам про кожного з них.

Після прочитання я задумалась про те, наскільки важливе життя і як швидко все може змінитися. Я відчула вдячність до наших військових за те, що вони захищають нас, навіть ціною власного життя. Також я зрозуміла, як важливо пам'ятати цих людей і цінувати те, що ми маємо.

Цей вірш залишає після себе сильні емоції і змушує задуматися про дуже серйозні речі. Він простий за словами, але дуже глибокий за змістом. І, на мою думку, такі твори потрібно читати, щоб не забувати, якою ціною дається наша свобода.

ГОЛУБ Ніка

ТИ ЗАВЖДИ ПОРУЧ: РЕФЛЕКСІЇ У ВІРШІ ВАДИМА КРИЩЕНКА «ТВОЯ ПРОЗОРА ТІНЬ»

Вірш Вадима Крищенка «Твоя прозора тінь» є глибоким і ліричним твором, який розкриває складні психологічні переживання людини, що відчуває присутність когось дорогого, хоч фізично ця людина відсутня. Тема вірша - духовна близькість, пам'ять і любов, які не зникають із відстанню або часом. Основна ідея твору полягає в тому, що справжні почуття не обмежуються фізичною присутністю: вони живуть у серці і душі, залишаючи глибокий емоційний слід.

Важливий художній образ - «прозора тінь». Він символізує невидиму, але відчутну присутність людини. Ліричний герой відчуває, що ця «тінь» завжди поруч, навіть коли її немає фізично. Він ніби чує голос близької людини, її лагідні слова, відчуває тепло її душі, згадує спільні миті. Цей образ показує, що душевний зв'язок сильніший за фізичну розлуку. Фраза «за межею тиші» натякає на відстань, ізоляцію або навіть на втрату, але при цьому герой зберігає внутрішній контакт із цією особою.

Вірш насичений контрастами. З одного боку, присутня журба, смуток і ностальгія - ліричний герой сумує за людиною, яка не поруч. З іншого боку, він відчуває підтримку, спокій і тепло від цієї «тіні». Це створює у читача відчуття одночасної самотності і близькості, внутрішньої боротьби між сумом і надією. Метафори, такі як «душа вогнем горить», підкреслюють силу почуттів, їхню палкість і інтенсивність, а повтори рядків надають ритмічності та підсилюють емоційний ефект.

Вірш викликає у читача цілу гаму емоцій: ніжність, смуток, теплоту, тугу і водночас внутрішній спокій. Він змушує замислитися про тих людей, які залишили слід у нашому житті, про пам'ять, яка здатна підтримувати і давати силу, і про невидимі, духовні зв'язки, що не піддаються часу чи відстані. Читач може впізнати у цьому вірші власні переживання розлуки, втрати або глибокого духовного зв'язку з кимось важливим.

Також вірш спонукає до рефлексії про те, що людина здатна відчувати присутність когось дорогого навіть після розлуки. Це нагадування про те, що справжні почуття залишаються назавжди, вони живуть у спогадах, думках і серці, і навіть невидима «тінь» може стати джерелом натхнення та підтримки. У підсумку, твір Вадима Крищенка можна назвати не тільки лірико-філософським, а й психологічним

дослідженням внутрішнього світу людини, її емоцій та духовної прив'язаності.

ЗАКУСИЛО Анна

ОБРАЗ ЗЕРНА ЯК СИМВОЛ ПОВНОТИ ЖИТТЯ

Вірш Вадим Крищенко «Зерно» є коротким, але змістовним твором, у якому розкривається тема природного циклу життя та нерозривного зв'язку людини з землею. Основна ідея вірша полягає в тому, що будь-який результат потребує часу, терпіння і праці, а також у тому, що життя розвивається за своїми законами від зародження до зрілості.

У центрі твору - образ зерна, яке проходить певні етапи розвитку. Взимку воно «сховалось» у землі, ніби заснуло, щоб пережити холод і несприятливі умови. Навесні зерно оживає, проростає з теплої ріллі, символізуючи початок нового життя. Влітку з нього виростає «колосок вусатий» - образ зрілості, сили та краси природи. А восени результатом цього процесу стає хліб на столі - символ достатку, праці та життя.

Вірш побудований на зміні пір року, що підкреслює гармонію і закономірність природних процесів. Кожна пора року виконує свою роль: зима - це спокій і очікування, весна - відродження, літо - розвиток, осінь - підсумок і результат. Така послідовність створює відчуття порядку та цілісності світу.

Твір викликає у читача спокійні, теплі та світлі емоції. Відчувається гармонія з природою, віра у відновлення і надія на майбутнє. Образ хліба на столі пробуджує почуття вдячності та поваги до праці, адже за цим стоїть довгий шлях росту і зусиль. Водночас вірш дарує відчуття затишку, асоціюється з домом, родиною і достатком.

Також твір спонукає до роздумів про життєвий шлях людини. Подібно до зерна, людина проходить свої етапи розвитку, долає труднощі, росте і зрештою досягає результатів. Це надає віршу філософського змісту та робить його близьким і зрозумілим кожному.

У підсумку, вірш «Зерно» можна назвати лірико-філософським твором, який через прості природні образи передає глибокі думки про життя, працю, час і гармонію людини з навколишнім світом і особливо про те, як час плине на очах.

ЗЕРНИЦЬКА Марина

ВАДИМ КРИЩЕНКО «РОЗМОВА»

Вірш «Розмова» справляє дуже шире й тепле враження, бо в його центрі - не просто слова, а глибокий зв'язок між батьком і сином. Це не повчання і не сувора настанова, а відверта спроба поділитися життєвим досвідом, підтримати й підготувати до дорослого життя. На перший погляд, вірш — це звичайна розмова між батьком і сином. Але якщо задуматися глибше, стає зрозуміло, що це розмова про життя, про труднощі, про помилки і, головне, про те, як залишитися людиною в будь-яких обставинах. Батько говорить дуже просто, але в цих словах відчувається пережитий досвід: він падав, помилявся, «бився об каміння», і тому знає, що його син теж не уникне труднощів. Це створює асоціацію з життям як дорогою - непростною, іноді болісною, але необхідною для становлення особистості. Особливо мене вразив момент, де батько каже не боятися «синців». Тут «синці» - це не лише фізичний біль, а символ життєвих невдач, розчарувань, поразок. Я розумію це як заклик не боятися помилятися, адже саме через помилки людина вчиться. У мене це викликає асоціацію з власним досвідом: іноді саме складні ситуації змушують нас дорослішати і краще розуміти себе.

Ще одна важлива думка - це слова про душу: «Хай тільки не розкришиться

душа». На мою думку, це ключова ідея всього вірша. У житті можна втратити щось матеріальне, можна пережити невдачі, але найважливіше - зберегти внутрішню цілісність, доброту і людяність. Це викликає асоціацію з українською культурою, де духовність і моральні цінності завжди були дуже важливими.

У багатьох творах української літератури підкреслюється, що справжня сила людини - не в багатстві чи статусі, а в її душі. Цікавим є також те, що батько відмовляється від моралізаторства. Він прямо говорить, що не хоче читати нотацій. Це робить його слова ще більш щирими і сучасними. Він хоче бути не строгим наставником, а радником. У мене це викликає асоціацію з довірою — дуже важливо, щоб між близькими людьми була саме така довіра, коли можна говорити відкрито, без страху осуду.

Також у вірші піднімається тема самотності: «Та самотні дуже часто ми». Це дуже актуально і сьогодні. Навіть коли навколо багато людей, іноді відчуваєш себе самотнім. І саме в такі моменти особливо важливо мати поруч когось, з ким можна поговорити, поділитися думками і почуттями. У цьому контексті розмова батька і сина набуває ще більшого значення - це ніби опора, яка допомагає не загубитися у світі.

Для мене цей вірш - не лише про сімейні стосунки, а й про любов. Але це не романтична любов, а глибока, тиха, батьківська любов, яка проявляється у турботі, щирості і бажанні допомогти. Вона не гучна, але дуже сильна. І саме така любов, на мою думку, є основою людських відносин.

Отже, вірш «Розмова» - це роздуми про життя, про дорослішання, про важливість досвіду і духовних цінностей. Він викликає асоціації з дорогою, випробуваннями, підтримкою і любов'ю. Цей твір змушує задуматися над власними стосунками з близькими людьми і нагадує, наскільки важливо вміти слухати, говорити і підтримувати одне одного.

КЛІЩ Владислава

ЖИТТЄВА ФІЛОСОФІЯ - «Я ХОЧУ ДУМАТИ ПРО ХОРОШЕ»

Читаючи вірші Вадима Крищенка, мене особливо зачепив один під назвою «Я хочу думати про хороше». Цей вірш дуже відгукується мені, бо в якомусь сенсі це і є моя життєва філософія. Я не ігнорую погані події і не роблю вигляд, що їх не існує, але й не люблю на них зациклюватися, як це часто роблять інші. Я вважаю себе досить тривожною людиною. Рядки «хоча тривога, як гора» дуже точно описують цей стан, коли іноді не знаєш, що робити, і просто накриває паніка. Але попри це я свідомо обираю думати про хороше. Не тому, що тікаю від реальності, а тому, що інакше дуже важко жити. Тривога виснажує і сковує, а надія, навпаки, дає сили рухатися далі. Особливо мені відгукується образ «росточка волі та добра». Він ніби символізує щось дуже крихке, але водночас важливе, що потрібно берегти в собі. Навіть коли навколо багато болю і напруження, цей «росточок» усе одно може рости.

Також мене зачепили слова про те, що думати про погане - це гріх. Я розумію це так, що коли ми постійно концентруємося на негативі, то самі підсилюємо його у своєму житті. А коли намагаємося помічати щось хороше, навіть у дрібницях, стає трохи легше і спокійніше. Ще важливо, що у вірші говориться про волю, а не про гроші. У наш час часто складається враження, що щастя залежить від матеріального, але цей вірш нагадує про інше.

Справжня цінність - це свобода, можливість залишатися собою і не втрачати віру в хороше, особливо сильно це відчувають люди нашої країни, які потерпають від війни. Тому для мене цей вірш - це своєрідне нагадування. Тривога може бути завжди, обставини теж не завжди легкі, але я можу обирати, на чому зосереджуватися. І я

обираю думати про хороше. Бо саме з цього починається внутрішня сила і маленькі щоденні перемоги.

КОНОТОП Оксана

АНАЛІЗ ВІРША ВАДИМА КРИЩЕНКА «НА ЮВІЛЕЙ ПУТІНУ»

*Ні, всього не спопелить війна,
Бо життєвий колос невмирущий.
А москаль, як злісна сарана,
Не поїсть все осяйне та суцє.
Нашу міць йому вже не збороть,
Не пропали в нас козацькі гени.
Воз'єднавшись, Божий дух і плоть
Мертве древо зроблять знов зеленим.
Оживем. Постанемо з біди,
Будемо сильніші і мудріші.
І зітрем московії сліди
З наших душ, з подальших наших рішень.
Ну а путіну в річницю іменин
Мовлю те, що клич небес доносить:
«Зло повинно мати свій зупин.
Сімдесят - і в яму. З тебе досить!»*

Цей вірш справляє дуже сильне емоційне враження і одразу викликає асоціації з сучасною українською реальністю - війною, болем, але водночас і незламністю народу. На мою думку, основна тема твору - це віра у відродження України навіть після найстрашніших випробувань.

У перших рядках звучить ідея, що війна не здатна знищити все живе: «життєвий колос невмирущий». Це дуже символічний образ - колос асоціюється з українською землею, хлібом, життям. Тобто автор хоче сказати, що, попри руйнування, в українців залишається внутрішня сила і коріння, яке неможливо вирвати.

Далі вірш переходить до думки про єдність: «Не пропали в нас козацькі гени». Тут відчувається звернення до історії, до козацтва як символу свободи і боротьби. Це викликає асоціації з тим, що українці знову переживають час, коли потрібно захищати свою землю, і ця боротьба є продовженням історії.

Особливо сильним є образ «мертве древо зроблять знов зеленим». Це метафора відродження. Навіть якщо щось здається зруйнованим або «мертвим», воно може ожити завдяки вірі, єдності та духовній силі.

У наступних рядках звучить надія: «Постанемо з біди, будемо сильніші і мудріші». Це дуже важливий меседж - не просто вижити, а стати кращими після випробувань. Український народ показаний як той, хто здатен не тільки витримати удари, а й винести з них урок.

Кінцівка вірша має більш різкий, навіть гнівний тон. Автор говорить про покарання зла і справедливість. Це викликає відчуття справедливого обурення, яке є природною реакцією на війну і несправедливість.

Загалом цей вірш - це поєднання болю і надії. Він про любов до своєї країни, про віру в людей, у їхню силу і незламність. Він нагадує, що навіть у найтемніші часи українська культура, дух і пам'ять залишаються живими.

КРОПИВНИЦЬКА Еліна

«ТИ МЕНІ ПОТРІБНА»

Часто, замість того щоб просто признатися в тому, як ти себе відчуваєш, ми приховуємо та уникаємо правди, думаючи, що наслідків не буде. І це стосується не лише романтичних стосунків.

Чому люди ховають свої справжні почуття?

У багатьох випадках основна причина – страх. Наприклад, постійні побоювання, що тобі розіб'ють серце відмовою. Іноді це може доходити до безглуздості: перед очима з'являються варіанти перебігу подій - тебе висміють, будуть обговорювати за спиною тощо.

Але хіба варто давати страху керувати твоїм життям?

Достатньо логічно подумати: є лише два варіанти розвитку подій - відмова, або все-таки ці почуття взаємні. І в обох випадках людина отримає душевний спокій, але це залежить з якого боку подивитися на ситуацію. Очевидно, якщо тобі скажуть що ці почуття взаємні, ти будеш на сьомому небі від щастя. Але й відмова - це не кінець світу. Після цих слів нарешті є можливість рухатись далі, і перестати накручувати себе.

Зрештою, приховуючи свої почуття ми лише відкладаємо неминуче – розуміння правди.

Прочитавши цей вірш мені здалося що почуття між головними героями взаємні, але вони обоє не мають сміливості сказати, наскільки вони важливі одне для одного. Можливо, він намагався показати, наскільки вона йому важлива, або вже пробував поговорити з нею про його щирі почуття, але так і не наважився. Вони попрощалися, і тепер уже пізно.

Але що було б, якби хтось сказав правду?

Вони б нарешті перестали жити в здогадках та мали б щирі стосунки. І найболочіше в цій історії – не сама відмова чи страх, а втрачена можливість. Тепер, можливо, до кінця життя у спогадах вони повертатимуться до того моменту, і уявлятимуть, що було б, якби вони вчинили інакше.

Тому потрібно іти на перекір страху, та просто бути чесними із собою. Тому що з часом, відмова у майбутньому не матиме ніякого значення, а слова «Ти мені потрібна» можуть змінити ваше життя повністю. І я вважаю, що цей ризик вартий того.

КСЕНЖЕНКО Катерина

«ІДУ» ТА «РІКА ЖИТТЯ»

Ці два твори дійсно резонують один з одним. Обидва вірші зачіпають фундаментальні теми людського існування: неминучість життєвого шляху, втому, силу духу таплинність часу.

Найбільше мене вражає ця тиха, майже покірнa мужність. Ліричний герой не кричить про свій біль та втому, він просто визнає: «Я втомився до муки», «все швидше й швидше пливе мій човен». Це та чесність із самим собою, але доступна лише перед обличчям вічності.

Найсильніша метафора для мене – «взімь себе на руки». Вона про той момент, коли опори вже немає, і ти стаєш сам собі і дитиною, і матір'ю, і рятівником.

А «Ріка життя» додає дорозі життя масштабу. Там з'являються тривожна тиша і розуміння, що потік часу не спинити. Хоч весло криве, хоч човен не слухається – ми все одно пливемо. Це відчуття плинності й незворотності викликає легкий щем у грудях, але водночас і заспокоює. Бо якщо ріка не спиняється, значить, життя триває.

Обидва тексти разом звучать як щира сповідь. Вони про те, що бути втомленим

– це нормально і природньо. Бути наляканим через швидкоплинність часу – теж.

ЛІСОВЕНКО Анна

ВІРШ ВАДИМАКРИЩЕНКА «НА СМАК ГІРКА»

На мою думку, у цьому вірші показано те, що правда важлива, але в більшості випадків це може бути не та правда, яку ми хочемо почути. Вона може бути болючою, гіркою, і навіть може здаватися, ніби вона може знищити. Але якою б вона не була - її важливо прийняти, зібратися з силами й рухатися далі. Постійно тікати від неї ніяк не вийде.

Також важливо зняти рожеві окуляри і дивитися на життя тверезо. Важливо розуміти, що саме труднощі роблять нас сильнішими і змушують рухатися далі, а не стояти на місці. Як писав автор: *«По-всякому бува... Та найчастіше вона колюча і на смак гірка»*.

На мою думку, слід берегти тих людей, що здатні казати правду. Мало хто наважується на відвертість, особливо якщо це щось неприємне. Та й взагалі, я помітила, що у сучасному світі мало хто любить правду, адже більшість намагається якось хитрувати, уникати неприємних тем й перекручувати факти в свою користь.

Отже, цей вірш можна вважати ще одним нагадуванням про те, що правда - це не завжди щось приємне та легке. Варто навчитися приймати будь-яку правду, якою б вона не була, і рухатися далі.

МАЦЕНКО Дарина

В ЧОМУ Я ВІДШУКУЮ ГАРМОНІЮ

Мені дуже сподобався вірш Вадима Крищенка «Нічка в темній шалі». Він не просто описує природу, а надихає на глибокі роздуми про сенс людського існування та багатство нашого внутрішнього світу. Рядки «і нема печалі, є лиш ностальгія» стали для мене ключовими. Вони вчать тому, що не варто сумувати за минулим із болем. Життя триває, і кожен новий момент - теплий вечір чи тиха розмова - так само цінний, як і спогади, що вже відійшли в історію. Автор ніби підказує: ностальгія - це не смуток, а світло від того, що в нашому житті було щось прекрасне.

Особливо вражає метафора «в твоїм обличчі зоряні небо». Це момент, коли кохання стає настільки великим, що ти порівнюєш дорогу людину із цілим Всесвітом, із самим повітрям чи землею. Без цього почуття світ здається порожнім, а пам'ять ніби втрачає свої барви. Коли ми любимо, увесь світ навколо змінюється, «як свято», і навіть звичайна краплина роси чи нічний шепіт починають грати новими кольорами.

Часто ми не усвідомлюємо простої істини: ми живемо від події до події, постійно кудись поспішаємо, женемося за великими цілями й не помічаємо, як швидко минає час. У цій біганині ми забуваємо зупинитися і просто подивитися на зорі. Вірш нагадує, що для щастя «треба небагато». Справжня повнота життя - це не матеріальні речі, а здатність відчувати гармонію всередині себе.

Я зрозуміла, що врешті-решт у нас залишаться лише ці теплі спогади-миті. Тому зараз, поки життя триває, ми повинні цінувати кожну хвилину, гордо йти вперед і не залишати у своїй душі місця для темної печалі чи руйнівних думок. Наша «нічна шаль» має бути виткана зі спокою та любові, а не з тривоги.

МЕЛЬНИК Валерія

«НА СМАК ГІРКА»

У житті кожної людини рано чи пізно настає момент, коли доводиться стикатися з правдою - не прикрашеною, незручною, інколи навіть болісною. Ми часто говоримо, що хочемо знати правду, прагнемо чесності від інших, але насправді не завжди готові її прийняти. Особливо тоді, коли вона суперечить нашим очікуванням або раниць наші почуття. Саме про цю складну, але важливу сторону правди змушує замислитися вірш «На смак гірка».

Мене зачепило те, що дуже часто ми хочемо чути правду, але водночас не завжди готові її прийняти. У вірші показано, що правда може бути болісною, різкою, інколи навіть неприємною. Вона не завжди «солодка», як нам хотілося б, і саме тому її так важко сприймати. Іноді ми навіть підсвідомо обираємо солодку ілюзію, аби лише не відчувати цієї гіркоти.

Автор підкреслює, що правда може змінювати людину, змушувати її замислюватися над собою, своїми словами та вчинками. Вона здатна руйнувати звичні уявлення, але водночас відкриває шлях до внутрішнього зростання. І хоча спочатку правда може раниць, з часом приходить розуміння її справжньої цінності. Саме через цю «гіркоту» вона і є справжньою - не прикрашеною, не зручною, а чесною і відвертою.

Цікавим є те, що автор використовує такі слова як «колоча» та «гірка» правда. Чому колоча? Тому-що вона може зачепити наше его, раниць серце. Гірка – бо її важко «проковтнути». Це дуже влучне порівняння, адже гірке ми зазвичай не любимо, але воно часто є корисним. Так само і правда: вона може викликати неприємні емоції, але водночас очищає, допомагає побачити реальність такою, якою вона є. Вона ніби випробовує людину на щирість перед самою собою.

Особисто для мене цей вірш став нагадуванням про те, що не варто боятися правди або уникати її. Так, іноді легше жити в ілюзіях чи слухати приємну брехню, але це не робить нас кращими. Навпаки, лише приймаючи правду, навіть гірку, ми можемо змінюватися, дорослішати і рухатися вперед.

Отже, цей вірш вчить бути сміливими й чесними передусім із самими собою. Адже краще гірка правда, ніж солодка брехня.

МЕЛЬНИЧЕНКО Вікторія

ЕСЕ ПРО ВІРШ ВАДИМА КРИЩЕНКА «УКРАЇНА - ЦЕ Я»

Коли я читаю вірш Вадима Крищенка «Україна - це я», я відчуваю спокій і водночас відповідальність. Цей вірш не кричить про патріотизм, а тихо пояснює, що Україна - це не щось далеке, а кожен із нас.

Автор показує, що країна починається з людини. З її слів, дій і ставлення до інших. Для мене це важлива думка, бо часто здається, що одна людина нічого не може змінити. А цей вірш ніби нагадує, що зміни починаються саме з нас.

Мені подобається, що в поезії немає складних образів чи пафосу. Усе написано просто і широко, тому вірш легко читається і запам'ятовується. Він змушує задуматися не тільки про країну, а й про себе - ким я є і яку роль відіграю в житті суспільства.

Як студентка, я сприймаю цей вірш як мотивацію бути свідомою людиною, не бути байдужою і не перекладати відповідальність на інших. Після прочитання залишається відчуття, що любити свою країну - це означає робити правильні речі щодня.

На мою думку, «Україна - це я» - це вірш, який говорить просто, але дуже точно, і саме тому він так сильно впливає на читача.

ПЕТРЕНКО Катерина

ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ РОЗДУМИ («ЗГАДКА ПРО МАТУСЮ» В. КРИЩЕНКА)

Як часто ми задумуємось про смерть? Які відчуття ці думки викликають? Для кожної людини у світі доля приготувала своєрідний кінець. Ніхто не в змозі уникнути його. Я думаю, що більшість відчуває страх, адже ми не знаємо, чи є щось після, чи існує насправді вічне життя. Ми не були там, тому, у що б людина не вірила, вона не може бути до кінця спокійною, думаючи про смерть. Якщо б перед вами постав вибір - першим помрете ви чи людина, яку ви безмежно любите, що б ви обрали? Тільки уявлення про те, що моя споріднена душа може піти раніше, ніж я, змушує мене дякувати Богу за те, що вона жива і здорова, подзвонити, запитати, як справи, приділити їй час і оцінити своє ставлення до життя. Дуже боляче усвідомлювати, що діти мають хоронити своїх батьків. Так влаштований світ. Вони дають нам життя, допомагають стати на ноги, а ми, в свою чергу, маємо забезпечити їм спокійну і приємну старість. У когось немає такої можливості через хвороби, нещасні випадки та інші ситуації, які завчасно забирають рідних із життя. Але горе переживають усі.

Читаючи поезію Вадима Крищенко «Згадка про матусю», я відчула тугу, яку він заклав у ці рядки. Можна побачити з якою любов'ю та повагою він згадує свою матір, як автор сумує за нею та пам'ятає лише найкращі, найтепліші спогади. Вадим закарбував усе про неї у своєму серці. Він думає про неї не зважаючи на турботи, крізь роки. Отже, всім нам потрібно усвідомити тут і зараз, що смерть прийде до всіх, рано чи пізно, але поки ми живі, ми маємо цінувати кожен день, проведений з рідними та коханими людьми, оточувати їх любов'ю і затишком, і не забувати насолоджуватись моментами, коли ми разом.

Смерть - це не лише кінець, а й нагадування про цінність життя. Саме усвідомлення її неминучості змушує нас інакше дивитися на щоденні речі: прості розмови, обійми, щирі посмішки. Ми часто відкладаємо важливі слова «на потім», не думаючи, що цього «потім» може не статися. Тому варто навчитися жити тут і зараз, не боятися проявляти свої почуття, говорити близьким, як сильно ми їх любимо і цінуємо. Можливо, відповідь на питання про страх смерті полягає не в тому, щоб позбутися його, а в тому, щоб наповнити своє життя змістом і теплом. Адже коли людина живе щиро, любить і залишає після себе добрі спогади, вона ніби продовжує жити в серцях інших. І тоді смерть уже не здається такою страшною, бо після нас залишається найважливіше - любов.

ПИСЬМЕНЮК Вікторія

ПРАВДА: ЯКА ВОНА?

*Гадаєш – правда тільки медом тішить,
Що в неї тепла і м'яка рука?
По-всякому бува... Та найчастіше
Вона колюча і на смак гірка.*

Дуже коротка, але надзвичайно влучна поезія. Читаючи її, я ніби проживаю кожен рядок сама. І справді, іноді може скластися хибне враження, що правда завжди краща за брехню. Саме слово «правда» звучить світло й чисто, ніби воно несе лише добрі наміри. Але люди, вимагаючи правди, часто навіть не замислюються, чи готові вони її почути.

Правда гостріша за будь-яку зброю. Вона здатна ранили так глибоко, що ці рани інколи неможливо загоїти. І найстрашніше - ліків від них не існує.

Так, у багатьох випадках правда стає виходом зі складної ситуації, своєрідним мостом, перейшовши який, можна знайти рішення. Тоді - «...в неї тепла і м'яка

рука...».

Але чому ж «найчастіше вона колюча і на смак гірка»?
Бо після солодкої брехні правда не може бути іншою.

САВЧЕНКО Вікторія

«ОЙ, ЧОМУ ВСЕ ТАК ШВИДКО МИНАЄ» (ВАДИМ КРИЩЕНКО)

Прочитавши вірш «Ой, чому все так швидко минає» Вадима Крищенка, мене зачепила одна фраза – «поквапливі зміни». Мені здається, це ідеальний опис нашого сьогоденішнього ритму. Ми щоденно кудись біжимо, гортаємо стрічки новин, змінюємо девайси й пріоритети, але іноді варто зупинитися і просто подивитися на дерево під вікном. Для мене це поезія про кризу ідентичності. Автор повертається туди, де він виріс, і не впізнає себе. Або, що ще страшніше, його не впізнає рідний дід. Це відчуття «холоду зим», про яке пише поет, я розумію як дорослішання. Ми «біліємо», тобто стаємо серйознішими, заклопотанішими, і водночас втрачаємо той безпосередній зв'язок із корінням. Мені дуже відгукнувся образ «забутої юності» на лавці у сквері. Це звучить як метафора: ми залишаємо частинку своєї душі в певних моментах і місцях, а потім шукаємо її «по дорогах», але чуємо лише «німий небокрай».

З точки зору естетики, вірш дуже кінематографічний. Я прямо бачу цей старий будинок з обсіпаною глиною. Це некрасиво в класичному розумінні, але в цьому є своя «естетика розпаду» і справжньої пам'яті. Це чесно. В етичному плані тут постає питання вірності самому собі. Чи маємо ми право забувати, звідки ми прийшли? Автор ніби просить вибачення у дерева і дому за те, що він змінився. Для мене це про вдячність – етичний обов'язок пам'ятати людей і місця, які нас сформували. Цей вірш наштовхнув мене на думку, що час – це єдина річ, яку ми не можемо контролювати, як би не намагалися. Але в наших силах не дати «тривозі у серці» перемогти. Потрібно іноді повертатися до свого «високого клена», навіть якщо це просто спогад або коротка поїздка додому на вихідні.

«Ой, чому все так швидко минає» – поезія про те, як важливо знайти ту саму «гілку вітання» всередині себе, щоб не загубитися в цьому шаленому світі.

СЕРЕБРЯНСЬКА Катерина

ПРО НЕЗЛАМНІСТЬ

Цей вірш «Послання росії» справляє сильне емоційне враження і викликає цілу гаму почуттів – від болю та обурення до рішучості й віри у власні сили. Автор говорить від імені народу, який пережив зраду, втрати і страждання, але не втратить гідності та прагнення до свободи.

З перших рядків відчувається гірке розчарування. Колись росію називали «другом» і «посестрою», але ці слова тепер звучать як іронія. Замість підтримки та братерства вона принесла руйнування і страх. Образ «сатинського духу» підкреслює різке засудження агресії та зла, які автор пов'язує з її діями.

Особливо сильні почуття викликають рядки про кров і сльози. Вони передають трагедію війни, біль втрат і страждання людей. Водночас тут звучить і звинувачення – світ уже не вірить тому, хто несе зло і брехню. Це створює відчуття справедливості, що рано чи пізно правда стає очевидною.

Однак вірш не лише про біль. У ньому відчутна велика внутрішня сила і незламність. Автор впевнено заявляє, що народ досягне своєї мети без чужого дозволу. Образ «мура з граніту» символізує єдність і стійкість, які неможливо зламати.

Це викликає почуття гордості та віри в перемогу.

Також є важливим мотив свободи. Саме прагнення до неї викликає агресію ворога, але водночас воно є рушійною силою боротьби. Вірш переконує, що свободу неможливо знищити, навіть якщо за неї доводиться дорого платити.

Загалом цей твір викликає сильні патріотичні почуття, співчуття до постраждалих і водночас надихає не здаватися. Він нагадує про ціну миру та незалежності і про те, що навіть у найважчі часи народ здатен вистояти.

Важливим є й образ ворога, який постає у вірші. Він не просто зовнішній, а підступний і лицемірний, адже колись прикривався словами дружби. Це викликає глибоке відчуття зради, яке посилює емоційний вплив твору. Разом із тим автор показує, що істина вже відкрита: маска зірвана, і світ бачить справжню сутність агресора. Це додає відчуття моральної переваги та впевненості у правоті свого народу.

Окремо варто звернути увагу на тон вірша. Він не лише звинувачувальний, а й попереджувальний. У ньому звучить чітка позиція: більше не буде довіри, більше не буде поступок. Це формує відчуття рішучості та остаточного усвідомлення ситуації. Така емоційна напруга передається читачеві й змушує його не залишатися байдужим.

Крім того, у творі відчувається глибокий біль за минулим, яке вже неможливо повернути. Колишні ілюзії зруйновані, і це усвідомлення супроводжується сумом. Проте цей сум не паралізує, а навпаки - перетворюється на силу, що допомагає рухатися вперед. Саме ця трансформація почуттів - від болю до боротьби - робить вірш особливо сильним і проникливим.

Отже, вірш «Послання росії» викликає складні й суперечливі емоції: гнів, біль, розчарування, але водночас і гордість, віру та незламність. Він не залишає читача байдужим, адже торкається тем, які є близькими й болючими для багатьох. Твір утверджує думку про те, що навіть після найважчих випробувань народ здатен зберегти свою гідність, єдність і прагнення до свободи. Саме це і є головним емоційним посланням вірша - віра в те, що правда й сила духу обов'язково переможуть.

СОПОЧКІНА Оксана

СИЛА ПОЕТИЧНОГО СЛОВА

Прочитавши поезію Вадима Крищенка «Слова, слова», я одразу відчула, що переді мною не просто звичайні чи пусті слова на папері. Це щось значно більше. Це глибоке, відображення внутрішнього світу автора, дзеркало його душі, в якому відбиваються найпотаємніші думки та переживання. Кожне слово тут має свою вагу і своє особливе призначення, вибудовуючи місток між серцем поета і серцем читача.

Вже з найпершого рядка вірш відкриває переді мною цілу палітру емоцій, запрошуючи до тихої, відвертої розмови. Автор одразу задає тон, називаючи свої слова «веселими і журливими». Для мене це означає, що справжню поезію неможливо просто «написати». Її можна тільки глибоко відчути, пропустити через власну свідомість, а вже потім передати на папері. Слова тут стають тим самим, за допомогою чого наші емоції та почуття набувають видимої, відчутної форми.

Заглиблюючись у текст, я звернула особливу увагу на фразу, що всі ми живемо у безперервному «словесному співзвуччі». Ця думка здалася мені надзвичайно близькою. Вона наштовхує на розуміння: усю ту багатогранну палітру відчуттів, які ми переживаємо протягом життя, усі наші емоції, та душевні стани - про це все вже колись хтось казав. До нас ці ж самі почуття вже хтось відчував, проживав і намагався описати. Проте велич слова полягає в тому, що воно щоразу народжується заново, коли торкається нашої душі, наповнюючись нашими власними сенсами.

Але найбільше мене зачарувала фраза ближче до кінця твору, де поет пише про незрадливі звуки, «які заходять через вікна й двері». На мою думку, ці слова найкраще показують те, що справжня поезія живе своїм власним життям. Вона всюди. Поезія не обмежена сторінками книг: вона, наче повітря, проникає у нашу реальність крізь будь-які перешкоди. Вона вільно заходить у «вікна й двері», щоб надихнути на нові звершення або просто подарувати розраду.

Зрештою, ця поезія стала для мене важливим нагадуванням про те, якою глибокою є природа людського спілкування та мови загалом. Кожне слово-це вмістилище досвіду, воно зберігає в собі почуття інших людей, але саме ми даємо йому нове дихання. Твір Крищенко вчить нас не боятися того, що все вже було сказано до нас. Навпаки, він надихає притуляти власне вміння відчувати до знайомих слів, дозволяючи їм проростати в нашій душі.

СТУПЧУК Богдана

«ГІРКЕ ОНОВЛЕННЯ»

Цей вірш викликає дуже сильні та водночас важкі емоції, адже він написаний у 2014 році, коли Україна тільки починала свій шлях боротьби за справжню незалежність. Автор дуже влучно описує те «гірке оновлення», яке приходить до народу через велику ціну - кров і втрати. Сьогодні ці рядки звучать ще актуальніше, ніж десять років тому, бо ми досі проходимо через ті самі випробування.

Мені здається важливим акцент на тому, що Україна раніше була ніби «ляльковою», а тепер вона стає справжньою, загартованою в боях. Згадка про Небесну Сотню та воїнів зі Сходу нагадує нам, що фундамент нашої свободи закладено людьми, які не злякалися.

Цей текст - це не просто поезія, а свідчення того, як змінюється свідомість цілої нації. Вірш вчить нас цінувати пам'ять про героїв і розуміти, що свобода ніколи не дається задарма. Навіть сьогодні він допомагає знайти сили, щоб не опускати руки і продовжувати боротьбу.

ТУРЕВСЬКА Ірина

СИЛА САМОТНОСТІ

Читаючи вірш Вадима Крищенко «Про самотнього», мимоволі відчуваєш, як у просторі розливається якась особлива вечірня прохолода. Це не та гостра самотність, про яку кричать підлітки у соцмережах, а та, яку розумієш з віком, коли дорога життя стає все вужчою. Для мене цей твір став відкриттям внутрішнього світу людини, яка не скаржиться, але несе в собі цілий океан невисловленого.

Центральний образ вірша - шлях. Автор з перших рядків ставить нас перед фактом: друзі розгубилися, і в цьому немає чіткої вини. Це просто плин часу. Мене дуже зачепила фраза про те, що завести нових друзів уже не в змозі. Здавалося б, світ навколо нас такий великий і гамірний, але поет влучно підмічає психологічний бар'єр: з роками ми стаємо закритішими, а справжність стосунків неможливо замінити швидкими знайомствами.

На мою думку, автор не намагається викликати жалість. Навпаки, у вірші відчувається певна гідність. Самотність тут постає як неминучий етап, як тиша, в якій людина нарешті може почути саму себе. Це «вечірне» відчуття життя, коли сонце вже не пече, а лише м'яко підсвічує пройдений шлях. Вадим Крищенко зумів передати той стан, коли пам'ять стає головним співрозмовником.

Особливо резонує те, як поет описує буденність цього стану. Самотній герой не робить із цього трагедії, він просто живе в цій новій реальності, де коло спілкування звужилося до власного серця. Мені здається, що цей вірш - це нагадування нам усім, що треба цінувати людей поруч саме зараз, поки наша «дорога» ще широка.

Завершуючи свої роздуми, хочу сказати, що поезія Крищенко залишила по собі легкий сум, але водночас і світле відчуття. Це твір про силу духу, про здатність залишатися людиною навіть тоді, коли навколо панує мовчання. Для мене цей текст став приводом замислитися над тим, що самотність - це не завжди порожнеча, іноді це просто надто велика наповненість минулим, яку важко розділити з кимось іншим.

ЧЕРЕВАЧ Марія

«РЕВНІСТЬ» (ВАДИМ КРИЩЕНКО)

Вірш «Ревність» Вадима Крищенко розкриває складний внутрішній стан людини, яка переживає сильне почуття ревності. Ліричний герой показаний дуже емоційним і напруженим, адже він буквально не знаходить собі місця через власні думки. Він говорить, що почувається «роздвоєним» і навіть «розтроєним», і це добре передає його внутрішню розгубленість. У душі героя постійно відбувається боротьба між любов'ю, довірою і водночас страхом втратити близьку людину.

Автор дуже точно передає, як саме ревність впливає на людину. Вона не просто виникає, а ніби «колеться» всередині, завдає болю і не дає спокою. Герой постійно думає про це, накручує себе, уявляє різні ситуації, навіть якщо вони можуть бути неправдивими. Йому важко змиритися з тим, що кохану людину доведеться з кимось ділити, і саме це найбільше його мучить.

Цікаво, що у вірші показано не тільки сам біль, а й сумніви героя. Він не впевнений, чи є справжня причина для ревності, чи це лише його здогадки. Саме слово «здогадка» підкреслює, що багато переживань можуть бути надуманими, але від цього вони не стають менш болісними.

Водночас у творі з'являється надія на те, що цей стан мине. Герой думає, що з часом усе може заспокоїтися, «каламуть душі» зникне, а «рана ревності» загоїться...

Також у вірші є момент, де герой хоче повернути тепло у стосунки за допомогою ніжності і щирих слів. Це означає, що він не хоче конфлікту, а навпаки - прагне взаєморозуміння. Він ніби намагається переконати і себе, і свою кохану людину, що все можна владнати без зайвих сварок.

Остання частина вірша має більш спокійний і теплий настрій. Звичайна зустріч за кавою і щира усмішка допомагають позбутися ревності. Усмішка коханої людини допомагає герою заспокоїтися і відпустити свої підозри. Це показує, що іноді для вирішення складних емоцій достатньо щирості, тепла і простого спілкування.

Мені здається, що автор хотів донести думку про те, що ревність - це природне, але дуже небезпечне почуття. Вона може зруйнувати людину зсередини, якщо піддаватися їй повністю. Але водночас її можна подолати, якщо є довіра, любов і бажання зберегти стосунки. Цей вірш змушує задуматися над тим, як важливо не накручувати себе і вміти говорити з близькими людьми про свої почуття.

Загалом твір залишає після себе змішані враження. Спочатку відчувається напруга і тривога, але в кінці з'являється спокій і надія. Саме це робить вірш близьким до реального життя, адже такі емоції знайомі багатьом людям. На мою думку, цей твір вчить тому, що найголовніше у стосунках - це довіра, щирість і вміння контролювати свої емоції.

ШАХ Тетяна

СПОКІЙ ТА ВНУТРІШНЯ СИЛА «В ХОЛОДНИЙ ДЕНЬ» (враження від вірша Вадима Крищенка)

Вірш В. Крищенка «Розмова з собою в холодний день» викликає в мене глибокі емоції спокою та внутрішньої сили. Уже з перших рядків відчувається контраст між зовнішньою холодністю й внутрішнім прагненням радості: *«Холодний день, холодна ніч - І це якраз посеред квітня»*. Це створює відчуття замкненості й туги, але водночас нагадує, що навіть у сірі дні можна знайти тепло у серці. У поезії важливу роль відіграє природа: холод, торішнє листя, зелена трава - це не лише образи, а символи змін, життєвих циклів і відновлення. Вони допомагають читачеві відчути, що життя продовжується, і сум, тривога та незадоволення - тимчасові.

Особливо зворушливим для мене є внутрішній монолог автора, його розмова із собою: *«Я сам собі кажу: живи! І викинь сум свій пелехатий»*. Ці рядки надихають на самопідтримку та прийняття себе, показують, що людина може бути опорою для власних емоцій. Тут проявляється психологічна глибина вірша: автор демонструє, як важливо не піддаватися негараздам і вчитися знаходити радість у дрібницях, у повсякденних речах, як-от у зеленій траві чи погляді на небо.

Водночас автор радить не заціклюватися на негараздах і приймати холодні дні як частину життя.

Таким чином, вірш Крищенка - це не лише опис природи чи стану душі, а своєрідна настанова читачеві: вчитися сприймати труднощі, залишатися життєрадісним і підтримувати внутрішній баланс. Він залишає після себе відчуття спокою, впевненості та надії, змушує задуматися про власні емоції і їхнє місце у нашому житті.

ШКОДА Сніжана

«ПОЕТИЧНІ СМИСЛИ ВАДИМА КРИЩЕНКА»

*ДЕРЕВ'ЯНКО Александра,
студентка 4 курсу ННІ ЛіСПГ,
Науковий керівник:
Кушнір Т.І.,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

ВІРШ ВАДИМА КРИЩЕНКА «ШЕПОЧЕ ВЕЧІР»: ЛІРИКА САМОТНОСТІ, ДОВІРИ І ПРАГНЕННЯ ДО СПРАВЖНОСТІ

«Шепоче вечір» Вадима Крищенка є тонкою медитацією на межі між самотністю й спрагою близькості, між захисними масками, що їх надягає людина, і глибинним прагненням до щирості та взаємної довіри.

Вечір як художній простір вірша – не просто час доби, а символічний стан душі. «Волошково-сірий» присмерк із «бузковим пахом густим» – це чуттєво насичений образ, що занурює читача в атмосферу розмитих меж, коли денні ролі стихають і людина залишається сама із собою. Саме у цьому стані між-часу, між денною метушнею і нічною тишею, виринає справжнє: потреба у теплі, у дотику, у слові без маски.

Центральний мотив твору – «ходульна маска», яку ми носимо роки, – є одним із

найвиразніших образів вірша. Це метафора соціальної ролі, захисного панцира, що ховає людину від вразливості й водночас відгороджує її від справжнього контакту з іншими. Автор фіксує проблему сучасної людини: що довше ми носимо маску, то важче її скинути навіть тоді, коли поруч є той, хто може прийняти нас справжніми. Тому лірична ситуація вірша – це момент граничної відкритості, миттєвого бажання бути собою.

Жіночий образ у поезії позбавлений імені, біографії, рис характеру. Це свідомо художня настанова: перед нами не портрет конкретної жінки, а образ іншого – того, поруч із ким можна відчуті «ширу ласку легкої, ніжної руки». Дотик тут стає символом довіри, що переростає у взаємність: «душа так хоче на довіру / Довірою відповісти». Цей рядок є змістовним ядром твору - він розкриває готовність до діалогу, до відповідального зустрічного кроку.

Музичний образ «відчуть мелодії органні» – піднімає вірш на інший щабель: органна музика асоціюється з висотою духовного переживання, із чимось урочистим і позачасовим. Це бажання не лише людської близькості, а й повноти існування, внутрішньої гармонії, яку дають і кохання, і мистецтво водночас. Саме тут інтимна лірика Крищенка торкається філософської проблематики: що значить жити повноцінно, не «засохнути у чеканні» і не «втопитись у самоті».

Крайні рядки вірша звучать як тихий, але наполегливий внутрішній заклик. Два образи «засохнути та втопитись» є антитезами, що окреслюють два полюси людської трагедії: загибель у нерозділеному очікуванні та розчинення у власній замкненості. Між ними – вузький, але реальний шлях справжнього контакту, до якого прагне ліричний герой.

Поезія «Шепоче вечір» є зрілим зразком психологічної лірики Вадима Крищенка. Через чуттєво виписаний вечірній пейзаж, наскрізну метафору маски і мотив взаємної довіри автор веде читача до усвідомлення простої й болісної істини: людина потребує справжності – і в собі, і в стосунках із іншими. Саме ця чесність і робить вірш живим, впізнаваним і дотичним до досвіду кожного.

МЕНДЕЛЕВИЧ Володимир,
студент 3 курсу факультету
тваринництва та водних біоресурсів,
НУБіП України (м. Київ)
Науковий керівник:
Кушнір Т.І.,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ВІРШ ВАДИМА КРИЩЕНКА «ВИШИВАЛА МАМА»: ОБРАЗ МАТЕРИНСЬКОЇ ЛЮБОВІ У НАРОДНОМУ СПРИЙНЯТТІ

Поезія Вадима Крищенка «Вишивала мама» належить до зразків ліричної мініатюри, яка з дитячою безпосередністю та глибокою сердечністю розкриває одну з найсвятіших цінностей українського народу - материнську любов, втілену у традиційному мистецтві вишивки.

Ліричний сюжет вірша простий і водночас глибоко символічний: мама вишиває синові сорочку, прикрашаючи її весняними квітами, і ця буденна дія перетворюється на акт любові та турботи. Образ вишиванки тут - не просто елемент побуту, а живий символ України, родинного тепла й духовного зв'язку поколінь. Автор майстерно

вписує особисте в загальнонародне: вишита квітами сорочка є одночасно й подарунком конкретної матері своєму синові, і уособленням традиції, яка тримає націю разом.

Образна система вірша побудована на символах народної культури. «Квіти весняні», «сонце золоте», «пелюстки багрянні» - це не лише художні деталі, а й знаки з глибинної семантики народного орнаменту. Весняні квіти символізують відродження і радість буття; золото - сонячну благодать і достаток; червоний колір - життєву силу, любов і захист від лиха. Таким чином, вишивка матері постає як своєрідний оберіг, заряджений материнською ласкою та народною мудрістю.

Особливої уваги заслуговує рядок «Ласка мамина цвіте / В тому вишиванні». Автор не просто описує вишиту річ - він осмислює процес творення, в якому кожен стібок є проявом невичерпної материнської любові. Цвітіння ласки – метафора, що поєднує природне і людське, матеріальне й духовне, роблячи її одним із найяскравіших образів твору.

Народне сприйняття цього вірша обумовлене тісним зв'язком його образів із традицією. Вишиванка в українській культурі завжди була не просто одягом, а ідентичністю, оберегом і зв'язком із предками. Тому читач - незалежно від віку - легко впізнає у вірші власний досвід: пам'ять про мамині руки, тепло родинного дому, відчуття приналежності до свого коріння.

Фінальна строфа вірша завершує емоційну дугу твору живим жестом вдячності: дитина вдягає вишиванку і йде обіймати матусю. Цей простий рух є квінтесенцією людяності - відповіддю на любов любов'ю. Об'єднання образу вишиванки з образом обіймів створює міцний синтез матеріального й чуттєвого, який народна свідомість сприймає як вираження найглибших сімейних цінностей.

Отже, вірш Вадима Крищенка «Вишивала мама» є зразком глибоко народного за духом і формою лірики. Використовуючи традиційну символіку вишивки, автор змальовує вічний образ матері-берегині, котра вкладає душу у кожен нитку. Твір сприймається народом як поетичне втілення пам'яті про рідний дім, материнську любов і красу рукотворного мистецтва - тих цінностей, які залишаються незмінними попри плин часу.

БОРЗЕНКОВ Вячеслав,

художній керівник

Центру творчої самореалізації

особистості викладач кафедри культурології

НУБіП України (м. Київ)

СЦЕНІЧНА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСЕННОЇ ПОЕЗІЇ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА ТА ПІСНІ “ВИШЕНЬКА-ЧЕРЕШЕНЬКА”)

Творчість Вадима Дмитровича Крищенка займає дуже важливе місце в українському культурно-мистецькому просторі. Поетичний доробок митця став вагомим складовою української пісенної культури з другої половини ХХ століття. Його твори вирізняються щирістю почуттів, мелодійністю, образною насиченістю, людяністю та глибоким зв'язком із національною традицією. Саме тому пісенна поезія Вадима Крищенка не втрачає актуальності й сьогодні, продовжуючи звучати на сцені, у великих концертних залах та в освітньо-мистецькій практиці.

Особливістю творчості Вадима Дмитровича є здатність поєднувати простоту художнього висловлювання з емоційною глибиною та яскравою образністю. Значна частина його пісень має виразний сценічний потенціал, адже музичність текстів, ритмічна організація та емоційна драматургія створюють широкі можливості для інтерпретації їх засобами театрального та хореографічного мистецтва. У сучасному освітньому середовищі звернення до української пісенної поезії є важливим засобом формування національно-культурної свідомості молоді.

У педагогічній практиці сучасного танцю творчість поета-пісняра Вадима Крищенка може слугувати як основа для створення сценічних композицій, пластичних етюдів та імпровізаційних форм роботи. Особливого значення така діяльність набуває у закладах вищої освіти, де мистецькі дисципліни функціонують переважно у форматі факультативної творчої діяльності. Робота зі студентами технічних, аграрних і гуманітарних спеціальностей у межах творчого колективу «Сузір'я ритмів» засвідчує, що звернення до української пісенної поезії сприяє розвитку емоційної чутливості, музичності, асоціативного мислення та навичок сценічного перевтілення.

У процесі постановчої роботи важливим є не буквальне відтворення змісту тексту засобами руху, а створення цілісного художнього образу через взаємодію музики, слова та пластики. Такий підхід дозволяє студентам глибше відчувати емоційну природу музичного твору, розвивати сценічну присутність і здатність до творчої інтерпретації художнього матеріалу. Використання елементів contemporary dance, імпровізаційних практик та партнерської взаємодії сприяє формуванню індивідуальної пластичної виразності виконавців.

Практичним прикладом сценічної адаптації пісенної поезії у роботі творчого колективу стала постановка на основі пісні «Вишенька-черешенька».

*«День сміється радісно і не хмуриє брів,
Дівчину як ягідку раптом я зустрів...»*

Цей твір вирізняється народнопісенною інтонаційністю, легкістю образів та виразною ритмічною структурою. Образний зміст пісні створює сприятливі умови для використання пластичних асоціацій, ігрових елементів та засобів емоційної взаємодії між виконавцями. У процесі роботи над композицією увага акцентувалася на передачі внутрішнього емоційного стану, створенні грайливої атмосфери, легкості, молодості та сценічної свободи.

*«...Тож куди ти квапишся, вишенько моя,
Можє більш не трапиться отакий як я?»*

Отже, творчість Вадима Крищенка є важливим джерелом для розвитку сучасної педагогічної та сценічної практики. Сценічна адаптація української пісенної поезії у процесі роботи зі студентською молоддю дозволяє поєднувати національну культурну традицію з актуальними формами сучасного танцю, сприяючи розвитку творчої індивідуальності, емоційної культури та художнього мислення молодого покоління.

ГОЛОВАТА Наталія,
к. іст. н., викладач кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)
golovata.nataliia@nubip.edu.ua

КОЗАЦЬКА СИМВОЛІКА ЯК МАРКЕР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА

Як зазначав видатний історик Микола Костомаров, «козацтво - це була всенародна справа, жива сила українського народу» [2, с. 345]. Саме ця «жива сила» стає центральним образом у поетичних творах Вадима Крищенка, де козацька звитяга інтерпретується не як музейне минуле, а як дієва енергія сучасного націотворення. У творчості Вадима Крищенка ця тема посідає чільне місце, виступаючи не лише як опис історичного минулого, а як фундамент для формування сучасної національної свідомості та незламного духу українців. Поет звертається до козацьких образів, щоб нагадати нащадкам про «минулу славу» та навчити їх так само віддано «любити волю».

Найбільш відомими і ключовими для цієї тематики творами: є кілька пісень, на розгляді яких хотілось би зупинитись детальніше.

«Наливаймо, браття, кришталеві чаші» - поза сумнівом, найбільш знакова пісня поета на козацьку тематику, яка давно сприймається як народна. І вже сам цей факт свідчить про ідеальне потрапляння в інтонацію та фонетичний лад української душі та близький їй світ образів і тем.

Написана у 1960-х роках (вперше опублікована у збірці «Щирість», 1966), вона мала початкову назву «Пісня козацького коша». Музику до неї написав бандурист Віктор Лісовол. Результат співпраці виявився настільки вдалим і мав таке автентичне звучання, що став сприйматись як народна пісня. Як розповідав в одному із своїх інтерв'ю сам Вадим Дмитрович: «Те настільки афішувалось, вже й офіційно, що я на початку 1980-х мусив виступити з великою статтею «Хто є автори пісні «Кришталеві чаші»?». У цій пісні Крищенко висловив головне кредо козацького лицарства: «Козаку не треба срібла, ані злата, лиш би Україна не була катами на хресті розп'ята». І це формулювання надзвичайно влучно змальовувало у поетичній формі ідеологічне підґрунтя козацтва як нехтування матеріальними благами заради свободи нації, яке можна знайти у праці Д. Донцова "Дух нашої давнини", де козацтво описується як особливий лицарський тип людини [1]. Дивовижним чином перегукується метафора "України на хресті", яку використовує В. Крищенко, з державницькою концепцією одного з ідеологів українського націоналізму Юрія Липи, який вбачав у козацьких традиціях єдиний шлях до порятунку державної незалежності [5]. Через ці слова радянська цензура вважала твір «крамольним» і він часто виконувався у скороченому варіанті. Проте слава «народної пісні» дозволила їй набути такої популярності, щоб стати майже військовим маршем.

Фактичним світовим визнанням пісні стала її поява в якості «народної» також і у знаменитому фільмі Єжи Гоффмана «Вогнем і мечем». Режисер використав її без дозволу авторів, вважаючи пісню народним твором [4].

«Гей, ви, козаченьки» - ще один відомий твір, написаний у співавторстві з композитором Геннадієм Татарченком. Пісня стала першою, яка підняла на ноги чотиритисячний зал палацу «Україна» єдиним патріотичним поривом [5].

У ній ніби звучить заклик до козаків-предків: Попри всі негаразди та випробування долі, маємо найголовніше в душі і серці - рідну одвічну землю, на якій народилися, зросли і яку нікому не віддамо:

*Є і нам про що згадати...
Пісне, душу возвелич.
Ой була в нас ненька-мати -
Запорізька славна Січ.
Гей. ви, козаченьки. - вітер в чистім полі.
Научіть нащадків так любити волю
Гей. ви, козаченьки, - спомин з м'яти-рути.
Научіть минулу славу повернути...*

Козацька Січ – це ще один, але далеко не єдиний сакральний образ, який використовується у віршах поета. Січ постає в його творах як «ненька-мати», джерело сили та вольності.

Крім образу Запорізької Січі, у творчості патріарха української пісні зустрічається широка палітра козацьких символів та атрибутів, які допомагають відтворити дух лицарства та волі. Постаті славних отаманів, як-от Іван Сірко, надихають автора на створення історичних полотен у віршах. Символічні місця та поняття: «Чисте поле», де гуляє вітер, виступає як простір козацької волі, «Козацькі могили» (назва сюїти на слова поета) — як символ пам'яті про полеглих героїв або «Слава» та «Воля» — наскрізні поняття, які поет закликає нащадків перейняти від козацького роду.

Ці образи в сукупності формують «генетичний код», який, за словами автора, допомагає українцям відчувати себе спадкоємцями героїчного минулого. Тема козацтва для Крищенка — це «коріння», яке живить сучасну Україну. Він проводить паралелі між козацькою славою та мужністю воїнів, які сьогодні захищають державу від російської агресії, наголошуючи, що «ми в рідній хаті — хазяї».

Отже, військово-героїчна парадигма в ліриці В. Крищенка вибудовується через тяглість військових традицій, де постать «козака-пращура» є генетичним кодом сучасного захисника. Аналіз творів «Я України син» та «Українській армії слава» дозволяє виявити інтонаційну спорідненість між героїкою Січових стрільців та мужністю нинішніх воїнів. Автор апелює до «незборного духу», що не згасає в серці, створюючи тривкий міст між козацькою добою та сьогоденням.

Творчість Вадима Крищенка, пронизана козацькою героїкою, допомагає українцям «відродити генетичний код», який об'єднує минулі й теперішні покоління у боротьбі за незалежність

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Донцов Д. І. Дух нашої давнини. Київ : МАУП, 2005. 344 с.
2. Костомаров М. І. Думки про історію Малоросії. Слов'янська міфологія. Київ : Либідь, 1994. С. 343–351.
3. Крищенко В. Д. Козацькому роду нема переводу. Всі ми від роду — козацького роду : поезії. Київ : Видавець Вадим Карпенко, 2011. С. 15.
4. Левітас Ф. Вадим Крищенко. Історичний портрет сучасності. Грінченко-інформ. URL: kubg.edu.ua (дата звернення: 09.04.2024).
5. Липа Ю. І. Призначення України. Львів : Просвіта, 1992. 270 с.
6. Кришталеві чаші Вадима Крищенка. Грінченко-інформ. URL: kubg.edu.ua (дата звернення: 09.04.2024).
7. Офіційний сайт Вадима Крищенка. URL: vadymkryshchenko.info (дата звернення: 09.04.2024).

ЗРУЦЬКА Олена,
к. філос. н., доцент кафедри
української філософії і культури,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Київ)

ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У ПІСЕННІЙ ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА

Проблема цілісності та єдності культурного простору України набуває особливої актуальності в умовах історичної фрагментованості та сучасних суспільно-політичних викликах. У таких реаліях саме мистецтво починає займати особливу роль, адже воно здатне об'єднувати людей там, де інші механізми виявляються безсилими. Воно не потребує переконань чи аргументів - його мова емоцій, образів і символів зрозуміла кожному. Через літературу, музику, кіно чи театр народжується уявлення про «ми». У художніх образах люди впізнають власний досвід, власні переживання, власну історію. Так виникає спільний емоційний простір, який долає регіональні, соціальні та навіть мовні відмінності. Мистецтво не стирає різноманіття, але надає йому сенсу, вплітаючи окремі голоси у єдину культурну тканину.

У складні періоди історії мистецтво набуває особливої сили. Воно підтримує, об'єднує, допомагає пережити втрати і знайти сенс у випробуваннях. У такі моменти культура перестає бути лише сферою естетичного - вона стає простором внутрішньої єдності та опори.

Важливе місце у процесі консолідації суспільства посідає пісенна творчість, адже поєднує слово, музику та емоцію, створюючи потужний вплив на колективну свідомість. Вона є однією з найдоступніших форм мистецтва, здатною швидко поширюватися й охоплювати різні соціальні та вікові групи, формуючи спільний культурний простір.

Творчість Вадима Крищенка є показовою у цьому аспекті, адже його пісні стали частиною масової культури та водночас носіями глибоких національних смислів.

У піснях поета Україна постає як цілісний духовний простір, що об'єднує різні регіони та покоління. Його тексти часто апелюють до традиційних символів - рідної землі, матері, дому, що мають універсальний характер і зрозумілі для всіх українців. Ці образи формують емоційний зв'язок між індивідом і нацією, сприяючи відчуттю приналежності до єдиного культурного простору.

У пісні «А над Україною» поет створює узагальнений образ Батьківщини:

«А над Україною - небо синє-синє,

І летять лелеки у мої краї...»

Символіка неба та лелек має глибоке культурне коріння. Вона є зрозумілою для представників різних регіонів і соціальних груп. Образ України постає як єдиний простір, що об'єднує всіх її мешканців через спільні символи природи та традиції.

Пісенна творчість Крищенка ґрунтується на українській мові як носію культурної пам'яті. Використання образної, мелодійної та доступної мови сприяє популяризації українського слова та його закріпленню у повсякденному житті.

«Я тут родився, я тут живу,

Тут біля мене рідні лиця.

І радість, і ясну жагу

Дає мені свята земляця.

Зерно із теплої руки

Паде в ріллю не випадково...

*Мені всміхаються батьки –
Я чую українське слово.»*

Таким чином, мова у творчості митця виконує не лише естетичну, але й ідентифікаційну функцію.

Важливим аспектом творчості є звернення до історичної пам'яті та традицій. Пісні Крищенко відтворюють культурний код нації, передаючи його від покоління до покоління.

Однією з найвідоміших пісень на слова Вадим Крищенко є «Родина», музику до якої написав Олександр Злотник.

Ключовий образ пісні — родина як символ національної єдності:

*«Родина, родина - від батька до сина,
Від матері доні добро передам...»*

Ці рядки транслиують ідею спадкоємності поколінь, що є основою цілісності культурного простору. Родина постає як мікромодель нації, де передаються цінності, традиції та культурна пам'ять. Через універсальний і зрозумілий образ автор досягає ефекту культурної інтеграції: пісня сприймається однаково близько в різних регіонах України.

У пісні «Мамина вишня» реалізується тема родинної пам'яті та зв'язку поколінь:

*«Мамина вишня в саду зацвіла,
Наче любов материнська жива...»*

Образ вишні є традиційним для української культури і символізує дім, рід, тяглість традиції. Через цей символ автор формує культурний код, що легко впізнається і сприймається як спільний для всіх українців.

Однією з ключових особливостей пісенної поезії є її емоційний вплив. Через прості й водночас глибокі образи Крищенко формує почуття єдності, співпереживання та спільної ідентичності.

*«Це край, де я родилась і живу,
Де все для мене рідне — не байдуже,
Де зірка з неба впала у траву,
Щоб ти мене побачив милий друже.
Це край моєї втіхи і сльози,
Із рідним словом, з рідними піснями
Тулюся до української краси,
Бо це взяла від батька і від мами.»*

Емоційна спільність стає важливим чинником культурної інтеграції, особливо в умовах суспільних криз. Зокрема під час війни чи соціальних потрясінь, пісенна творчість набуває особливої ваги. Вона стає засобом підтримки, духовного опору та мобілізації. Пісні допомагають людям пережити складні емоції, знайти внутрішню опору та відчуття єдності із іншими.

*«Прийшла в нашу хату
тривожна година,
Хай кожен збагне собі
в безлічі справ:
Все мусим зробити,
щоб жила Україна,
Щоб ворог підступний її не здолав.»*

Особливістю творчості поета є її належність до масової культури. Його пісні виконуються відомими артистами, транслиуються через медіа та широко поширені серед різних соціальних груп. Завдяки цьому творчість Вадима Крищенко долає регіональні та соціальні бар'єри, створюючи спільний культурний простір.

Отже, творчість Вадима Крищенка відіграє важливу роль у формуванні цілісного культурного простору України. Через пісенну поезію митець актуалізує базові національні цінності, сприяє збереженню культурної пам'яті та формує відчуття єдності. Його творчість демонструє, що культура може виступати ефективним інструментом консолідації суспільства, особливо в умовах історичних викликів та трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://www.pisni.org.ua/persons/98.html#works>
2. Історія української культури: у 5 т. — К., 2001–2011.
3. Рябчук М. Долання амбівалентності. Дихотомія української національної ідентичності. – Історичні причини та політичні наслідки. – К. ПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2019. – 252 с.

*КАМИНІНА Олена,
викладач кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)*

СЦЕНІЧНЕ ВИКОНАННЯ ВІРШІВ ВАДИМА КРИЩЕНКА: СТУДЕНТСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Сучасний етап розвитку українського суспільства гостро актуалізує питання захисту, трансляції та ревіталізації національного культурного коду. У цьому контексті особливе місце належить поетичному слову, яке виступає не лише естетичним феноменом, а й ментальним фундаментом націєтворення. Творчість видатного українського поета, народного артиста України Вадима Дмитровича Крищенка є яскравим зразком високої лірико-патріотичної поезії, що глибоко вкорінена в українську ментальність, етнокультуру та художню традицію. Його вірші багаті на такі етнокультурні маркери, як кордоцентризм, повага до історичної пам'яті, сакралізація родини та образу Матері.

Студентські інтерпретації поетичного слова автора є процесом живого діалогу поколінь, де класична поезія позбавляється застарілих виконавських штампів і адаптується до світосприйняття сучасної молоді, актуалізуючи українську ідентичність. Вивчення творчості відомого українського поета-пісняка Вадима Крищенка має пряму практичну користь для майбутніх фахівців із публічних виступів (політиків, журналістів, дипломатів, юристів, PR-менеджерів та ораторів). Його тексти — це готовий інструментарій для вдосконалення мовної культури та майстерності переконання.

Твори поета насичені чистою, вишуканою українською лексикою та синонімами. Вивчення поезії формує стійку звичку розмовляти правильним літературним порогом. Метафори Крищенка вчать ораторів уникати сухої канцелярії та говорити яскраво.

Поетичні рядки допомагають тримати правильний темп під час промов перед аудиторією. Читання віршів уголос тренує мовленнєве дихання та логічні паузи. Чітка рима вимагає бездоганної артикуляції кожного звука. Пісенна лірика Крищенка вчить знаходити шлях до серця слухача, а не лише до його розуму. Твори допомагають оратору тонко відчувати настрої людей та підбирати правильні слова. Використання цитат поета підсилює національний контекст виступу та викликає довіру

громадян. Формат вірша вчить висловлювати складні філософські ідеї у кількох влучних фразах. Навички римування допомагають створювати сильні, незабутні гасла для завершення промов.

Сценічне виконання поезії у вищій школі розглядається як складний синкретичний процес переведення літературного (площинного) тексту у тривимірний простір сцени. Сценічна обробка вірша передбачає не просто механічне заучування та декламацію, а глибокий герменевтичний аналіз, розкриття підтексту, визначення наскрізної дії та створення чіткої акторської чи режисерської концепції.

Коли об'єктом інтерпретації стає вірш Вадима Крищенка, перед студентом постає завдання зберегти первинну щирість, мелодику та ідейний посыл автора, але водночас знайти новітні художньо-виражальні засоби. Молоді виконавці відмовляються від патетичного, декларативного стилю, на користь психологічної заглибленості, інтимізації та концептуальної театралізації.

Студенти схильні переводити масштабні суспільні теми автора у площину особистісного переживання. Відбувається деконструкція плакатності.

Приклад: Філософсько-ліричний вірш **«Не запізнюйся, доле»** або поезія **«Дай мені, доле, сорочку вишивану»** у виконанні студентів часто вирішуються як тиха внутрішня сповідь, монолог-рефлексія сучасної людини, яка шукає своє коріння в умовах глобалізованого світу. Виконавець використовує приглушені реєстри голосу, акцентує на психологічних паузах, що наближує класичний вірш до естетики сучасного кінематографічного реалізму.

Замість традиційного читця біля мікрофона, сучасна студентська режисура об'єднує кілька віршів автора у цілісну сюжетну лінію, створюючи мінівистави (вистави малу фори).

Приклад: Родинна лірика В. Крищенка (вірші **«Мамо, матусю»**, **«Родина»**, **«Лист до батька»**) стає основою для пластично-поетичних етюдів. Студенти поєднують декламацію вірша із засобами фізичного театру (контемпорарі, жест, міміка) та живим інструментальним супроводом (соло на саксофоні, бандурі або акустичній гітарі). Поетичне слово Крищенка вступає в синергію з рухом тіла, що посилює емоційний вплив на глядача.

Твори патріотичного спрямування в умовах сучасних історичних викликів сприймаються студентською молоддю надзвичайно гостро та безпосередньо.

Приклад: Хрестоматійні вірші **«Україна»** або **«Гей ви, козаченьки!»** у студентських інтерпретаціях втрачають колишній етнографічно-шароварний відтінок. Молодь трактує ці тексти як маніфести стійкості, використовуючи прийоми хорової читки (колективного висловлювання) чи поліфонічного накладання голосів. Поетичне слово звучить твердо, ритмізовано, інколи наближуючись до жанру мелодекламації під супровід сучасного електронного саунд-дизайну (ембієнт, індастріал), що робить патріотичний пафос органічним для молодого покоління. Сценічне освоєння віршів Вадима Крищенка у вищій школі виконує дві фундаментальні функції:

Освітньо-виховну: через глибоку роботу над художнім словом поета, через проживання його образів (рідний дім, мова, пам'ять предків) у студентів формується зріла громадянська позиція та стійка національна самосвідомість.

Комунікативно-трансляційну: виводячи оновлене, концептуальне читання віршів Крищенка на навчальні сцени, фестивалі та молодіжні перформанси, студенти актуалізують цю поезію для своїх однолітків. Вони демонструють, що українське класичне слово є модним, гнучким, глибоким і здатним конкурувати з будь-якими світовими зразками, захищаючи молодь від ментальної асиміляції.

Сценічна обробка та виконання віршів Вадима Крищенка у студентських інтерпретаціях є потужним інструментом утвердження української ідентичності.

Через синтез класичної поетичної традиції з новітніми театральними формами (пластичний театр, кінематографічна читка, звуковий ембійент) студентська молодь повертає поетичному слову митця його первинну сакральну силу. Такі творчі пошуки доводять, що український культурний простір є живим організмом, який розвивається завдяки спадкоємності поколінь та неперервному переосмисленню національної класики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крищенко В. Д. Вручи мені, доле, сорочку вишивану: Поезії. — Київ : Веселка, 2012. — 240 с.
2. Крищенко В. Д. Офіційний сайт поета-пісняра. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vadymkryshchenko.info>.
3. Онищенко О. В. Художнє слово на сцені: Проблеми інтерпретації поетичного тексту в сучасному театрі. // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. — 2020. — Вип. 20. — С. 88–94.
4. Рудницька О. П. Українське мистецтво у полікультурному просторі: традиції та інновації освіти. // Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. — 2019. — Вип. 40. — С. 112–119.
5. Філіпчук В. М. Сценічна мова та акторська майстерність: трансформація методів викладання у закладах вищої освіти мистецького спрямування. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. — 198 с.

*ЛИТВИНЕНКО Ірина,
художній керівник Центру творчої
самореалізації особистості
кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)*

ЖИТОМИРСЬКИЙ ГОЛОС У СЕРЦІ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА

Вадим Крищенко - поет, чиє серце б'ється в ритмі Житомирських ланів, а слова розлітаються мільйонами голосів від поліської оселі вчителів до сцени найбільших концертних залів України. Народжений 1 квітня 1935 року в Житомирі, у родині вчителів - він проніс любов до рідної землі крізь різні історичні періоди. З-під його пера вийшло понад 55 поетичних збірок, а також існує більше тисячі пісенних текстів, які стали голосом української душі в часи, коли її змушували замовкнути.

Однією з важливих рис його творчості є регіональний (поліський) колорит, який проявляється у змалюванні природи Житомирщини, її лісів, лук і сіл. У поезії «Полісяночко, полісяночко...» відчувається ніжне ставлення автора до рідного краю, його природної краси та мелодійності. Образи природи у Крищенка не просто описові - вони емоційні, живі, наповнені теплом спогадів.

Поряд із цим у його творчості звучить і патріотична тема, де любов до малої батьківщини переходить у любов до України загалом. Ліричний герой часто відкрито заявляє про свою національну ідентичність, як у рядках: «Я українець - критися не стану», що підкреслює внутрішню гідність і стійкість.

Отже, творчість Вадима Крищенка глибоко пов'язана з рідною Житомирщиною. Через образи природи, емоційність та патріотичні мотиви поет створює поезію, яка є водночас особистою і загальнонаціональною.

Та справжня магія Крищенка - у пісенній поезії, де рядок одразу проситься на музику. "Наливаймо, браття, кришталеві чаші" - тост Житомирської землі за єдність, що співає Національний заслужений академічний хор ім. Г. Верьовки. "Білі нарциси" Софії Ротару - осінній романс, де поліські тумани танцюють у ритмі ямба 6–8 складів. "Родина" Назарія Яремчука - гімн предкам, де метафора "родина як вічна зернина" проростає сповнена духом Полісся. Алітерація "р-в" ("родина...вся Україна", «родина...від батька до сина») створює співучість, що оживила українську естраду 1970–2020-х.

Навіть патріотизм Крищенка - з Житомирського коріння. "Я - України син" - крик душі проти русифікації, "Бути українцем" - гімн незламності, де поліські герої стають символами нації. Попри цензуру 1970-х, його слова пронизували серця, а у 2026-му - вже спадщина: 90-річчя, музей у Житомирі, премії "Золотий письменник України".

Крищенко довів: провінція народжує гімни. Його Житомирщина - не просто географія, а культурний код єдності, що формує три покоління - від Яремчука до ТікТок. У часи війни його "бажання й праця" мотивують відбудовувати - від маленької хатки до великої державності. Поліський кріт Крищенка продовжує будувати в серцях українців (Збірка «Весела абетка», Київ, Новий друк, 2020).

РУДИЙ Роман,
*Народний артист України,
доцент, професор кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)*

ПІСЕННА СПАДЩИНА ВАДИМА КРИЩЕНКА ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ХУДОЖНЬОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Українська пісня була і залишається одним із найпотужніших носіїв національної пам'яті, духовної тяглості та культурної ідентичності. У часи суспільних трансформацій, коли культура постає перед викликами глобалізації, особливої ваги набуває збереження й актуалізація творчого доробку митців, чия художня спадщина формує моральний та емоційний код нації.

Серед таких постатей особливе місце посідає Вадим Крищенко - поет, чиє слово стало основою для сотень пісень, що давно вийшли за межі концертного виконання й стали частиною особистої пам'яті багатьох поколінь українців. Його поезія відзначається рідкісним поєднанням ліризму, громадянської глибини, щирості та внутрішньої правди.

Пісенна творчість на слова Вадима Крищенка демонструє важливу мистецьку закономірність: справжня пісня народжується там, де поетичне слово і музика знаходять спільний духовний нерв. Саме тому його тексти так природно звучать у музичному просторі, відкриваючи перед композитором широкий спектр емоційних барв - від інтимної лірики до патріотичного піднесення.

Для виконавця звернення до творів на слова Вадима Крищенка є не лише творчим завданням, а й актом внутрішнього діалогу з українською культурною традицією. Його поезія вимагає чесності інтонації, делікатності художнього трактування та глибокого емоційного проживання, адже, як сам поет наголошує:

«Гадаєш - правда тільки медом тішить,
що в неї тепла і м'яка рука?
По-всякому бува... Та найчастіше
вона колюча і на смак гірка».

Ці слова особливо промовисто звучать сьогодні, коли мистецтво дедалі більше покликане бути не лише джерелом естетичної насолоди, а й простором правди, пам'яті та духовної опори.

У педагогічному вимірі творчість Вадима Крищенка має значний виховний потенціал. Робота з його піснями сприяє формуванню у студентської молоді художнього смаку, мовної культури, емоційної чутливості та усвідомлення належності до української культурної традиції. Через виконання таких творів молоді артисти навчаються не лише співати, а й відповідально промовляти до слухача мовою музики.

Особливу роль у цьому процесі відіграють університетські творчі колективи, які стають осередками живої передачі культурного досвіду. Саме в такому середовищі пісенна спадщина набуває нового звучання, залишаючись сучасною та необхідною.

Таким чином, творчість Вадима Крищенка є важливим духовним і мистецьким ресурсом сучасної України. Її збереження, осмислення та популяризація - це не лише данина поваги видатному митцеві, а й внесок у майбутнє української культури, яка, рухаючись від традиційності до модерності, не повинна втрачати свого серця - щирого поетичного слова, покладеного на музику.

*СИМОНЕНКО Тетяна,
кафедра культурології
НУБіП України (м. Київ)*

ОБРАЗНИЙ СВІТ ВІРША «ЗБУДУВАВ КРИТ ХАТКУ» ВАДИМА КРИЩЕНКА

*Збудував кріт хатку,
в хатці - все в порядку.*

Вадим Крищенко - відомий поет-пісняр, автор понад 1000 пісенних текстів та 55 поетичних збірок, зокрема «Весела Цокотуха», до якої входить вірш «Збудував кріт хатку». Вадим Дмитрович - майстер любовної лірики, але сьогодні ми розглянемо ще один жанр, у якому він також працює - це творчість для дітей.

Вірш побудований на перехресному римуванні. Він описує працьовитого крота, який завдяки бажанню і праці зміг побудувати собі дуже гарну хатку. І зайченя дивується: «як він зміг це зробити сам?»

Основна ідея - утвердження ідеї цінності праці та віри у свої сили.

У вірші описано 2 основні образи: кріт - працьовитий майстер, оптиміст, символ відповідальності та майстерності. Зайченя змальоване як допитливий гість, який уособлює дитяче здивування («як ти сам зробити зміг?»). Як засіб передачі емоції подиву автор застосовує вигук («Ойкає, не вірять»). Фраза «все в порядку» підкреслює досконалість результату.

Вірш входить до підручника з літературного читання для 4 класу автора Н. П. Кравець (схвалений експертною комісією для використання в освітньому процесі), і пропонується як вправа для виразного читання, списування та пошуку спільнокореневих слів. Розвиває етичне мислення (цінність праці), рольове читання

(інтонація крота й зайченяти), навички прогнозування сюжету.

Композиція вірша складається з трьох частин: експозиція – кріт буде хатку («в хатці все в порядку»); кульмінація - подив зайченяти («ойкає, не вірять»); розв'язка - мораль про помічників. Динаміка побудови створює напругу здивування та розрядку мудрістю.

Вірш навчає маленьких читачів, що для досягнення результату, який здивує - важливі бажання і праця. Він підтримує віру дитини у власні сили - від маленької мети до великої мрії. Твір підказує, що справжній успіх приходить поступово, через наполегливість і працю.

ТИТЕНКО Наталія,
*викладач кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)*

СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ ПОЕЗІЇ ВАДИМА КРИЩЕНКА ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНОГО ТА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Сучасна студентська молодь формується в умовах надзвичайно швидкого темпу життя, інформаційного перевантаження та постійного перебування в цифровому середовищі. Значна частина щоденної комунікації відбувається через гаджети, соціальні мережі та онлайн-платформи. Це створює новий тип сприйняття інформації - швидкий, фрагментований і часто поверхневий.

У результаті молоді люди все частіше стикаються з труднощами у живому спілкуванні, емоційній відкритості та безпосередній взаємодії. Вміння слухати співрозмовника, відчувати партнера, реагувати не лише логічно, а й емоційно поступово потребує свідомого розвитку. Саме тому в освітньому та творчому середовищі особливої ваги набувають методи, які повертають людину до живого слова, емоції та реального контакту.

Одним із таких дієвих засобів є театральне мистецтво. Театр формує простір, у якому людина вимушена бути «тут і зараз», взаємодіяти з партнером, проживати емоцію і передавати її глядачеві. Це середовище природно розвиває комунікативні навички, емоційну чутливість та здатність до співпраці.

У цьому процесі особливе місце займає поетичне слово, яке в театральній практиці набуває нового змісту. Поезія, винесена на сцену, перестає бути лише текстом для читання - вона стає дією, внутрішнім станом і способом емоційного впливу на глядача.

Творчість Вадима Крищенка займає важливе місце в українській поезії. Його твори вирізняються щирістю, мелодійністю, образністю та глибоким емоційним змістом. Okремо варто підкреслити виразний патріотичний характер його поезії. У його рядках звучить любов до України, повага до людини, до рідного слова, до історії та культури народу. Саме тому його творчість є особливо близькою та зрозумілою для молодого покоління.

У практиці Народного театру «Березіль» поезія Вадима Крищенка використовується як багатофункціональний художній матеріал. Вона органічно входить у сценарії тематичних заходів, концертних програм, літературно-мистецьких композицій. Часто поетичні тексти звучать зі сцени у виконанні ведучих як емоційні акценти між номерами, що допомагає створити цілісне художнє сприйняття заходу.

Крім того, поетичні твори активно використовуються у відеопроєктах та конкурсних роботах. Слово поєднується з відеорядом, музикою та сценічними

образами, утворюючи сучасний мультимедійний формат подачі літературного матеріалу. Такий підхід робить поезію більш доступною і зрозумілою для студентської молоді, яка звикла до візуального сприйняття інформації.

У роботі театральної студії важливо не лише озвучити текст, а й навчити студентів його проживати. Під час репетицій студенти вчаться відчувати зміст поезії, розуміти внутрішній стан автора, передавати емоцію через інтонацію, паузу, погляд і рух. Таким чином формується більш глибоке сценічне мислення та усвідомлене ставлення до слова.

Окремо слід відзначити, що поезія Вадима Криценка має значний виховний потенціал. Її патріотичний зміст природно впливає на формування національної свідомості студентів. Через сценічне слово молодь не лише знайомиться з художнім текстом, а й емоційно осмислює власну причетність до української культури, мови та духовних цінностей.

У сучасних умовах цифровізації та надмірного використання гаджетів театр виконує важливу компенсаторну функцію. Він повертає молодь до живого спілкування, реального емоційного контакту та командної взаємодії. Якщо цифрове середовище часто формує звичку до швидкої реакції та поверхневого сприйняття, то театральна діяльність навпаки вимагає глибини, зосередженості та уважності до партнера.

Саме тому сценічна робота з поезією Вадима Криценка сприяє розвитку комунікативної культури студентів. Вони вчаться слухати одне одного, реагувати на партнера, будувати спільний емоційний простір. Це є важливою складовою не лише акторської майстерності, а й загального особистого розвитку.

У процесі такої роботи також формується емоційний інтелект. Студенти вчаться розпізнавати власні емоції, керувати ними та передавати їх через сценічні засоби. Це допомагає їм краще розуміти себе та інших, бути більш відкритими та емпатійними у спілкуванні.

Таким чином, сценічне втілення поезії Вадима Криценка в діяльності театральної студії є багатовимірним процесом. Воно поєднує емоційне та патріотичне виховання, розвиток акторської майстерності, формування комунікативних навичок та подолання впливу надмірної цифровізації.

Поетичне слово в цьому контексті стає не лише художнім матеріалом, а й засобом формування гармонійної, свідомої та емоційно зрілої особистості, здатної до живого спілкування, творчості та усвідомлення власної культурної ідентичності.

«КУЛЬТУРНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ СУЧАСНОСТІ»

ВОЛИНЕЦЬ Анна,
*студентка 3 курсу факультету захисту рослин,
біотехнологій та екології, НУБіП України (м. Київ)*
Наукова керівниця:
Сидоренко І.Г.,
*доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)*

КІНО ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ФЕНОМЕН НЕВІДОМОГО УКРАЇНСЬКОГО КІНО

Українське кіно виконує подвійну функцію: воно є не тільки засобом художнього вираження, а й ключовим елементом у процесі формування, збереження та представлення української національної ідентичності. У періоди, коли Україна не мала власної державності, перебувала під колоніальним гнітом та зазнавала ідеологічного тиску радянської системи, кінематограф став унікальним простором для збереження культурної пам'яті та альтернативного осмислення реальності. Незважаючи на це, значна частина української кіноспадщини, особливо фільми другої половини ХХ століття, досі залишається недостатньо дослідженою та маловідомою як на батьківщині, так і за її межами [5; 6]. Це дозволяє говорити про існування так званого невідомого українського кіно.

Особливої уваги в цьому контексті заслуговує українське поетичне кіно, що розквітло у 1960-1970-х роках. Цей напрям став своєрідною відповіддю, як естетичною, так і ідеологічною, на догматичний соціалістичний реалізм. На відміну від традиційного радянського кінематографа, який характеризувався прямолінійним сюжетом, ідеологічною зрозумілістю та пропагандистською функцією, поетичне кіно відзначалося прагненням до образності, символізму, монтажної гри та сильної візуальної виразності. Воно зверталось не до логічного розуміння, а до емоційного сприйняття та підсвідомого, створюючи складну систему образів, через яку передавалися глибинні культурні смисли.

Ключовими постатями цього напрямку стали Сергій Параджанов, Юрій Ілленко, Іван Миколайчук та Леонід Осика, чия творчість сформувала унікальну кіномову, що поєднує національну специфіку з універсальними художніми формами. Зокрема, фільм «Тіні забутих предків» став знаковим явищем, яке продемонструвало потенціал української культури як джерела естетичних інновацій у світовому кінематографі [1]. Водночас такі стрічки, як «Криниця для спраглих» [2] та «Камінний хрест» [4], через свою експериментальність і філософську глибину тривалий час залишалися під забороною або були обмежені у прокаті.

Українське поетичне кіно формує особливий тип національної репрезентації, який не зводиться до прямого відтворення реальності. Натомість воно створює символічний образ України, що базується на етнокультурній автентичності, фольклорних мотивах, обрядовості та міфологічному мисленні [6]. У таких фільмах простежується глибокий зв'язок людини з природою, циклічність часу, а також колективна пам'ять, закорінена в традиції. Через використання візуальних метафор, кольору, ритму та композиції формується унікальна кіномова, здатна передати складні культурні коди без прямої вербалізації.

Окрім естетичного виміру, ці фільми мають також виразний екзистенційний

характер. Вони порушують універсальні питання життя і смерті, самотності, втрати, історичної травми та ідентичності, що надає їм універсального звучання та робить їх зрозумілими для міжнародної аудиторії [10]. Поєднання національної специфіки з універсальністю забезпечує унікальне місце українського поетичного кіно у світовому кінематографі.

Причини маргіналізації цього шару кіно пов'язані передусім із політикою цензури та ідеологічного контролю, яка обмежувала можливості поширення подібних фільмів. Багато стрічок були заборонені або демонструвалися у скороченому вигляді, що значно звузило їхню аудиторію. Додатковим фактором стала відсутність належної міжнародної дистрибуції [9]. Унаслідок цього українське кіно часто сприймалося як частина радянського кінематографа, що призвело до розмиття його національної ідентичності у світовому культурному просторі.

У сучасних умовах відбувається активний процес переосмислення цієї спадщини. Відновлення фільмів, діяльність Довженко-Центру та зростання інтересу до українського кіно на міжнародному рівні сприяють поверненню «невідомого кіно» у культурний обіг [7]. Це відкриває нові можливості для дослідження української ідентичності через кінематограф та інтеграції українського кіно у світовий культурний контекст.

Українське кіно, яке ще не отримало належного визнання, є важливим джерелом для розуміння нашої національної культурної спадщини. Воно показує, як українська ідентичність формувалася в умовах складних історичних викликів. Роботи Сергія Параджанова, Юрія Ілленка, Івана Миколайчука та Леоніда Осика демонструють потенціал українського кіно у створенні глибоких художніх образів, що поєднують національні особливості з універсальними цінностями. Для того, щоб українська культура була повноцінно представлена на глобальному рівні, необхідно активно досліджувати та популяризувати цей пласт кіномистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тіні забутих предків / реж. Сергій Параджанов. – Київ: Київська кіностудія ім. О. Довженка, 1965.
2. Криниця для спраглих / реж. Юрій Ілленко. – Київ: Київська кіностудія ім. О. Довженка, 1965.
3. Вавилон ХХ / реж. Іван Миколайчук. – Київ: Київська кіностудія ім. О. Довженка, 1979.
4. Камінний хрест / реж. Леонід Осика. – Київ: Київська кіностудія ім. О. Довженка, 1968.
5. Історія українського кіно / за ред. В. Сидоренка. – Київ: КИТ, 2006.
6. Українське поетичне кіно: витоки та перспективи / Н. Корнієнко. – Київ: Мистецтво, 2012.
7. Довженко-Центр. Офіційний сайт: <https://dovzhenkocentre.org/>
8. Національна спілка кінематографістів України. Офіційний сайт: <https://nsfu.org.ua/>
9. Internet Movie Database (IMDb). Режим доступу: <https://www.imdb.com/>
10. Encyclopaedia Britannica. Режим доступу: <https://www.britannica.com/>

*КУШНІР Тарас,
д. мистецтвознавства, ст. викл.
кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)*

ВАЖЛИВІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ФОЛЬКЛОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ

У ХХІ столітті процеси глобалізації, стрімка цифровізація та розвиток штучного інтелекту кардинально трансформують соціокультурний простір. З одного боку, глобалізація сприяє міжкультурному обміну та стирає кордони, з іншого - створює загрозу уніфікації культур, маргіналізації національних традицій та втрати етнічної унікальності. У цьому контексті звернення до національної культури та фольклору перестає бути суто ретроспективним інтересом. Фольклор постає як живий, динамічний механізм, що забезпечує трансляцію культурного коду, соціальну згуртованість та психологічну стійкість нації. Метою цих тез є обґрунтування ролі культури та фольклору як базисних елементів збереження ідентичності та джерела інноваційного розвитку в сучасному світі.

Фольклор - це не просто сукупність архаїчних текстів, пісень чи обрядів; це складна знакова система, що акумулює багатовіковий досвід, світоглядні орієнтири, етичні норми народу та слугує основою етнічної самоідентифікації і колективної пам'яті. Традиційна культура формує первинні уявлення про добро і зло, ставлення до природи, родини та суспільства. Через міфи, казки, прислів'я та обрядовість відбувається неудосягнена передача цих цінностей новим поколінням. А в умовах масової культури, яка часто продукує стандартизовані та поверхневі сенси, фольклор слугує своєрідним імунітетом. Він дозволяє людині усвідомити свою приналежність до конкретної спільноти, відчувати «вкоріненість» та уникнути кризи ідентичності, яка є характерною для нашої епохи.

Сучасний світ характеризується високим рівнем турбулентності: військові конфлікти, пандемії, економічні та екологічні кризи, масові міграції. У такі періоди традиційна культура виконує потужну терапевтичну та консолідуючу функції, створюючи навколо себе певний соціально-психологічний вимір. Звернення до рідної мови, пісні, традиційних ремесел або ритуалів знижує рівень суспільної тривожності. Архетипи, закладені у фольклорі, дають відчуття безперервності буття, зв'язку з предками та віри у відновлення світової гармонії. Для спільнот, що опинилися в умовах вимушеної міграції або діаспори, фольклор стає головним інструментом збереження зв'язків з батьківщиною та об'єднання навколо спільних символів. Культурні практики створюють «острівці безпеки» та сприяють взаємопідтримці.

У контексті сучасних міжнародних відносин концепція «м'якої сили» (soft power), запроваджена американським політологом Джозефом Наєм, набуває першочергового значення. Культурна дипломатія виступає її ключовим інструментом, дозволяючи державам досягати геополітичних цілей не шляхом примусу чи економічного тиску, а через формування привабливості, емпатії та взаєморозуміння. Національна культура та фольклор у цьому процесі відіграють роль найефективнішого комунікативного мосту.

У глобалізованому світі, перенасиченому масовою стандартизованою поп-культурою, іноземні аудиторії відчувають дефіцит справжності. Фольклор, традиційні ремесла, міфологія та етнічна музика репрезентують унікальне «обличчя» нації. Вони

викликають глибокий емоційний відгук, який неможливо спродукувати виключно політичними деклараціями чи макроекономічними показниками.

В умовах гібридних воєн та інформаційних протистоянь фольклор стає дієвим інструментом захисту інформаційного суверенітету. Агресивні геополітичні актори часто намагаються привласнити, розмити або маргіналізувати культуру супротивника для обґрунтування своїх претензій. Активна міжнародна промоція власної багатовікової спадщини доводить історичну суб'єктність нації та беззаперечно руйнує ворожі наративи про її «штучність» чи «меншовартість».

Історичний та сучасний досвід доводить, що усвідомлена культурна дипломатія здатна конвертуватися у реальну політичну підтримку. Класичним прикладом є світове турне Української республіканської капели (1919–1924 рр.), яке через українську пісню (зокрема феномен «Щедрика») заявило світові про незалежну націю. Сьогодні цей механізм працює аналогічно: інтерес до етнокультури стимулює солідарність міжнародної спільноти, що створює сприятливе суспільне тло для прийняття політичних рішень на користь нашої держави.

Сформований через культурну дипломатію позитивний і впізнаваний бренд країни підвищує базовий рівень довіри до неї. Адже репрезентація фольклору та традицій на міжнародній арені виходить далеко за межі суто мистецьких ініціатив. Це довгострокова державна стратегія утвердження свого місця у світовій ієрархії, формування неконфліктного впливу та забезпечення національної безпеки в глобальному вимірі.

Отже, фольклор та національна культура не є архаїчними пережитками минулого. Вони є динамічними системами, які адаптуються до сучасних реалій і продовжують формувати світогляд сучасної людини. Майбутнє фольклору полягає не лише в його музейній консервації, а й у грамотній інтеграції в сучасний культурний та економічний простір. Синергія традицій та інновацій здатна генерувати унікальний креативний продукт, який збагачує як національну, так і загальносвітову скарбницю. Сучасне мистецтво активно переосмислює народні мотиви. Елементи фольклору інтегруються в популярну музику (успіх етно-гуртів на міжнародних аренах), високу моду, архітектуру та графічний дизайн. Це дозволяє осучаснити спадщину, зробити її зрозумілою та привабливою для молоді.

УДК 793.3:37.015.31

*МАКОДА Світлана,
к. екон. н., доц. кафедри культурології
НУБіП України (м. Київ)*

ТАНЕЦЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІЛІЗАЦІЇ ТА КУЛЬТУРНОГО ВИХОВННЯ МОЛОДІ

Танець - це не лише мистецтво руху, а й потужний інструмент формування особистості молоді людини. У процесі виховання він виконує комплексну роль, поєднуючи фізичний, емоційний, соціальний та культурний розвиток.

Перш за все, танці сприяють фізичному вдосконаленню. Регулярні заняття розвивають координацію, гнучкість, витривалість і силу. Молодь, яка займається танцями, зазвичай має кращу поставу, більш розвинений опорно-руховий апарат і загалом здоровіший спосіб життя. Це особливо важливо в умовах сучасного світу, де значна частина часу проводиться в сидячому положенні.

Не менш важливою є психологічна складова. Танці допомагають молодим

людям виражати емоції, знімати стрес і долати внутрішні бар'єри. Через рух формується впевненість у собі, розвивається самооцінка та здатність до самовираження. Для багатьох підлітків танець стає способом знайти себе та подолати невпевненість.

Соціальний аспект танців також має велике значення. Заняття часто проходять у групах, що сприяє розвитку комунікативних навичок, уміння працювати в команді та взаємодіяти з іншими. Молодь вчиться дисципліни, відповідальності та взаємоповаги. У парних танцях формується культура спілкування між партнерами, що позитивно впливає на подальші соціальні відносини.

Окрім цього, танці відіграють важливу роль у культурному вихованні. Народні та традиційні танці знайомлять молодь із національною спадщиною, формують повагу до культури свого народу та інших народів. Це сприяє розвитку патріотизму, культурної ідентичності та толерантності.

Таким чином, танці є універсальним засобом гармонійного розвитку молодої людини. Вони поєднують у собі фізичну активність, емоційне самовираження, соціалізацію та культурне збагачення. У сучасному вихованні танці можуть і повинні займати важливе місце як ефективний інструмент формування здорової, впевненої та всебічно розвиненої особистості.

Бальні танці займають особливе місце у вихованні молодого покоління, оскільки поєднують у собі елементи спорту, мистецтва та етикету. Це не просто рух під музику - це система формування гармонійної, дисциплінованої та соціально зрілої особистості.

Насамперед бальні танці сприяють розвитку фізичних якостей. Вони формують правильну поставу, координацію рухів, витривалість і пластику. Регулярні тренування дисциплінують тіло, розвивають почуття ритму та просторову орієнтацію. На відміну від багатьох інших видів активності, бальні танці вчать не лише рухатися, а й робити це естетично та гармонійно.

Особливу роль відіграє виховання культури поведінки. Бальні танці традиційно пов'язані з нормами етикету: повага до партнера, ввічливість, стриманість і охайність. Молоді люди вчаться правильно взаємодіяти один з одним, розуміти невербальну комунікацію, проявляти тактовність і відповідальність. Це формує основи соціальної культури, які виходять далеко за межі танцювального залу.

Важливим є і психологічний аспект. Участь у виступах і змаганнях допомагає долати хвилювання, розвиває впевненість у собі та стресостійкість. Танцюристи вчаться ставити цілі, наполегливо працювати над їх досягненням і приймати як перемоги, так і поразки. Це формує сильний характер і волюві якості.

Не можна оминати і соціальну функцію бальних танців. Вони створюють середовище для спілкування, співпраці та дружби. Робота в парі розвиває довіру, взаєморозуміння та відповідальність не лише за себе, а й за партнера. Це важливий досвід для формування здорових міжособистісних відносин у майбутньому.

Крім того, бальні танці мають культурно-естетичне значення. Вони знайомлять молодь із класичною музикою, традиціями різних народів, стилями - від вальсу до латини. Це розширює кругозір і формує художній смак.

Отже, бальні танці є потужним виховним інструментом. Вони гармонійно поєднують фізичний розвиток, моральне виховання, соціалізацію та естетичне формування, сприяючи становленню всебічно розвиненої, культурної та впевненої в собі молодої людини.

Латиноамериканські танці є не лише видовищним мистецтвом, а й важливим засобом формування особистості молодої людини, зокрема її ставлення до жінок. Такі танці, як румба, ча-ча-ча, самба чи джайв, побудовані на партнерській взаємодії,

емоційності та культурі поведінки, що безпосередньо впливає на виховання юнаків.

Передусім, латина формує повагу до партнерки. У танці хлопець не просто виконує рухи - він веде, підтримує, створює комфорт і безпеку для дівчини. Це вчить відповідальності, уважності та делікатності. Юнак засвоює, що партнерка - не об'єкт, а рівноправна учасниця взаємодії, до якої потрібно ставитися з гідністю.

Важливим є розвиток емоційного інтелекту. Латиноамериканські танці базуються на передачі почуттів: ніжності, пристрасті, довіри. Хлопці вчаться розуміти емоційний стан партнерки, реагувати на нього, будувати гармонійну комунікацію без слів. Це формує здатність до емпатії та глибшого міжособистісного сприйняття.

Крім того, такі танці допомагають долати стереотипи щодо гендерних ролей. Хоча партнер веде, це не означає домінування - це відповідальне лідерство, яке передбачає повагу до особистих меж і взаємну згоду. Таким чином формується здорове розуміння взаємин між чоловіком і жінкою, засноване на партнерстві, а не на перевазі.

Латиноамериканські танці також виховують культуру поведінки. Юнаки вчаться етикету: як запросити на танець, як поводитися під час взаємодії, як проявляти ввічливість і тактовність. Це переноситься у повсякденне життя, формуючи коректне й шанобливе ставлення до жінок.

Не менш важливим є вплив на самосприйняття. Танці розвивають впевненість, харизму та вміння контролювати власне тіло. Це дозволяє хлопцям відчувати себе впевнено без агресії чи демонстративної поведінки, що позитивно позначається на їхніх соціальних взаєминах.

Отже, латиноамериканський танець виступає ефективним інструментом виховання молодих чоловіків. Він формує не лише фізичні та естетичні якості, а й закладає основи поваги, емпатії та здорового ставлення до жінок, що є надзвичайно важливим для гармонійного розвитку сучасного суспільства.

Бальні танці поділяються на дві основні програми - класичну (європейську) та латиноамериканську. Обидві вони мають значний вплив на формування особистості молоді людини, однак роблять це по-різному, акцентуючи увагу на різних аспектах розвитку.

Класичні (європейські) танці - це вальс, танго, фокстрот, квікстеп. Вони відзначаються стриманістю, плавністю рухів і чіткою структурою. У процесі їх освоєння формується:

- Дисципліна і самоконтроль. Чіткі правила позицій, рамки та техніки вимагають точності й витримки.
- Почуття порядку і стабільності. Танці будуються на передбачуваності та гармонії рухів.
- Класична культура поведінки. Виховується стриманість, елегантність, повага до партнера.
- Відповідальне лідерство. Партнер веде впевнено, але без різких чи нав'язливих дій.

Ці танці формують врівноважену, зібрану особистість із розвиненим почуттям міри та естетики.

Латиноамериканські танці — самба, ча-ча-ча, румба, пасодобль, джайв — мають інший характер. Вони емоційні, ритмічні, експресивні. Їхній виховний вплив полягає у наступному:

- Розвиток емоційності та відкритості. Танцюристи вчаться виражати почуття через рух.
- Формування впевненості і харизми. Активна подача, контакт із глядачем і партнером.

- Гнучкість мислення та поведінки. Більше імпровізації, варіативності рухів.
- Партнерська взаємодія на рівні емоцій. Важлива не лише техніка, а й «діалог» у танці.

Такі танці формують енергійну, комунікабельну особистість, здатну до самовираження та емоційного контакту.

Головні відмінності у впливі на особистість:

- Класика виховує стриманість і структурованість, латина - емоційність і відкритість.

- У стандарті домінує стабільність і контроль, у латині - динаміка і свобода вираження.

- Класичні танці формують традиційну модель поведінки, латина - гнучку та сучасну комунікацію.

- У стандарті акцент на формі та точності, у латині - на змісті та емоції.

Водночас обидві програми мають спільні риси: вони розвивають фізичні якості, дисципліну, повагу до партнера та здатність працювати в парі.

Отже, класичні та латиноамериканські бальні танці взаємодоповнюють один одного у вихованні молоді. Разом вони формують гармонійну особистість: поєднання стриманості й емоційності, дисципліни й свободи, традицій і сучасності.

МОР'ЄВ Андрій,

студент 2 курсу гуманітарно-педагогічного факультету, НУБіП України (м. Київ)

Наукова керівниця:

Сидоренко І.Г.,

доц. кафедри культурології, НУБіП України (м. Київ)

ВАЖЛИВИЙ КУЛЬТУРНИЙ ВНЕСОК КІНЕМАТОГРАФА

Обираючи сферу, про яку буду йти мова, мені здалось важливим враховувати не просто якісь важливі події, які знаменували появу важливої культурної “плями” в історії, а й як ця сфера може впливати на кожного з нас, бо більшість речей все ж таки сприймається суб’єктивно, а не об’єктивно з урахуванням конкретних критеріїв оцінювання.

Я використав просте правило, людина характеризується 5-ма базовими почуттями, і чим більше з них буде задіяно, тим більше можливість того, що щось цікаве і важливе людина побачить в сфері для себе.

Мій погляд впав на “Фільми”, ця сфера є дотичною і до зору, і до слуху. Хоч і більшість почуттів не включена, саме ці два найбільш за все впливають на початкове сприйняття нових речей, тому “Кіноіндустрія”- саме воно.

Кіно перенесло багато змін та внесень перед тим, як стати вже для сучасної людини невід’ємною частиною життя. Спочатку брати Люм’єри створили першу кінокамеру в світі, потім була епоха німого, чорно-білого кіно, ще покоління змін і нововведень, і все, щоб зараз це було стандартом відпочинку. Більшість культурної спадщини припадає на кіно Америки, там воно зародилось, розвивалось, інші країни намагались наздогнати нову сферу. Наприклад, за часів СРСР, в Україні було дуже відомим Індійське кіно, бо іншого не було, так розповідала моя мама. Якщо брати сучасність, то вже майже всі країни Світу мають свій кінематограф, якісь свої теми для екранізації, або просто брати глобальне і робити в своєму стилі.

Починаючи про моє, суб'єктивне, я б відзначив для себе конкретний перелік фільмів, які мені сподобались, залишили якийсь слід в моєму житті, змінили мою думку по деяким речам, і відзначив би деяких конкретних акторів, яких я просто люблю. Почати я б хотів з того, що мені дуже подобається кино 90-2000х років, якось в ньому на мою думку є життя, що я не можу сказати про сучасне, наприклад Netflix, який знімає аби було. Моїми улюбленими фільмами тих часів стали: Good Will Hunting, Black Swan, Se7en, The Hunt, The Whiplash, The Perks of Being a Wallflower, American Beauty, Dead Poets Society, та ще якісь, які я не зможу згадати зараз. З телесеріалів я б згадав The Sopranos, The Flash, The Hannibal.

Конкретно для мене, в цьому всьому переліку є якась конкретна діюча речовина, яка залишила в мені ось цей "Вау-ефект". Чи це з розряду якоїсь психологічної складової, чи спонукаючої, чи це щось, що змушує думати після перегляду, не скажу, можливо все і відразу.

Конкретно хотів би підкреслити декількох акторів, чії ролі або просто їхня акторська гра вплинула на мене: Джеймс Гандольфіні, Кевін Спейсі, Робін Вільямс, Майкл Імперіолі, та ще деякі, але не вже не такі важливі.

Також, вплив має як раз таки не тільки ось ця естетично-гарна картинка, яка впливає на зір, а й правильно підібрана звукова доріжка, що вже вмикає слух, і весь мій перелік мені дуже імponує своєю музикальною складовою. Наприклад, в фільмі The Perks of Being a Wallflower є сцена, де грає пісня Bongwater- Ye Olde Backlash, в моменті фільму мені здається не можна було б підібрати щось краще. Я цю пісню не знав, дуже довго шукав, допоміг тільки ChatGPT, і після того це одна з моїх найулюбленіших пісень. Це тільки один з багатьох прикладів, а в більшості, так було з кожним фільмом, який я пам'ятаю по сей день.

Ближче до заключення, я б сказав що фільми-вже один з фундаментів сучасного світу, це не тільки спосіб відпочинку для глядача, а й спосіб щось розповісти, залишити своє ім'я в історії, підняти якусь важливу, глобальну тему, тощо. Багато справжніх, важливих моментів для світу мною названо не було, все ж таки більшість есе я присвятив своєму особистому, але навіть якщо не заходити далеко, то й свій великий, невід'ємний вклад зробили такі студії як Warner Bros, Paramount Studios, Ріхар, тощо, і взагалом весь Голівуд. Фільми та мультфільми які виростили вже не одне покоління, які ще будуть згадувати, які вже назавжди залишили своє ім'я в історії-ось це і є важливий культурний вклад на мою думку.

МУЛЯРЧУК Євген,

*д. філос. н., ст. науковий співробітник
Інституту філософії імені Г.С. Сковороди,
Національна академія наук України (м. Київ)
Muliarchuk@nas.gov.ua*

МОВА ПРО ДУШУ

Як можливо в наш час говорити про душу, і яка в цьому потреба? Наукова мова зводить, редукує неосяжне до простого – до елементів, які вкладаються у якусь логічно не суперечну систему. Недивно, що душа випадає з поняттєвого арсеналу науки. Це поняття позначає складну й суперечливу реальність індивідуального існування людини, і не лише людини. Недарма класики філософії, як от Кант, Ляйбніц або Тома Аквінський у своїх формулюваннях писали про розумних істот, маючи кожен на увазі не лише людський розум. Арістотелеві йшлося про чуттєві душі тварин

та вегетативні у рослин. Але й людська душа не лише розумна. Проте саме потребі людини думати про своє буття, говорити про свої почуття й переживання відповідає поняття душі.

Давня філософія піднесла душу до поняття, надавши їй місце в космосі, у природі, в людині. Це сутнісне, інтелігібельне місце, яке не має безпосереднього стосунку до фізичного простору. Однак незручне до операціоналізації поняття душі поступово маргіналізувалося, певною мірою разом із філософією. Невипадково у ХХ ст. Гайдегер уже й не називає мислення про буття філософією або метафізикою, розвиток якої з античності по Новий час обернувся втратою стосунку до істини. Значення слів стираються. Філософ каже, що «повсякденне мовлення – це забутий і тому зношений вірш» [«Дорогою до мови», Львів: Літопис, 2007, с. 38]. Лише у творах видатних поетів струменить буття, його правда, від якої на загал воліють ухилитися.

Поет, музикант, кожна людина в щирі мить відповідає на буттєвий поклик до істини і може подарувати своє осяяння іншим. Ось тільки потрібно мати до цього хист, розвинути здібності аби відповідати на свій поклик. У людей, які пишуть, це дар слова і праця, щоб його примножити. Згадайте євангельські притчі про таланти, про сіяча та інші.

Говорити про душу потрібно. Цього чекають. Люди бажають чути слово, в якому віддунюються і посилюються їх власні почуття. Коли це слово про душу, у ньому почують безмежність, незалежність, щирість і доброту, якої прагнуть, а разом й істину. Усе це кожен у собі часом відчуває, а мистецтво вможливує продовжити цю мить. Не завжди правда і щирість супроводжуються щастям. Іноді душа «болить», але ж вона жива, і це є благо. Проте, вірю, завжди справджуються слова поета Вадима Кришенка «почуйте душу і вам воздасться».

УДК 7.038(477)

ORCID ID: 0009-0007-2877-9473

*МУЛЯРЧУК Любомир,
аспірант кафедри теорії
та історії мистецтва НАОМА
Науковий керівник:*

Кашшай О. С.

*кандидатка мистецтвознавства,
доцентка кафедри теорії та історії мистецтва,
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури (м. Київ)*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ У 3D-МИСТЕЦТВІ: ВІД ПОЕТИЧНИХ ОБРАЗІВ ДО ЦИФРОВОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ

У контексті сучасного українського мистецтва 3D-графіка виступає не лише інструментом візуалізації, а й засобом трансформації культурної пам'яті. Особливого значення набуває процес інтермедіальної трансляції — перенесення образів із літературного, зокрема поетичного, середовища у візуальну форму. Одним із джерел такого символічного матеріалу є творчість Вадим Кришенко, у якій сформовано стійку систему національних образів. Його поезія репрезентує архетипні мотиви української культури — любов до батьківщини, значення мови, пам'ять поколінь, що формують образно-сміслову підґрунтя для сучасних візуальних практик. Зокрема, у

вислові поета: *«Любить Україну — це значить щодня дарувати... свій осяйний промінець»* — закладено образ світла як символу духовної відданості, який часто інтерпретують у образах сучасного мистецтва.

Проблематика трансформації культурних образів у цифровому середовищі розглядається у сучасному науковому дискурсі Левом Мановичем, який у своїх працях аналізує процеси візуалізації культурних даних та формування нових типів образності. Дослідник підкреслює, що цифрові технології не лише репрезентують культурні явища, але й трансформують їх у нові візуальні структури [2]. Це положення є важливим для розуміння того, як поетичні образи можуть бути інтерпретовані у 3D-середовищі як візуалізовані дані.

Поезія Вадима Крищенка функціонує як форма культурної пам'яті, що містить універсальні символи української ідентичності. До ключових образів належать:

1. рушник як знак життєвого шляху та обрядовості;
2. калина як символ крові, пам'яті та національної тяглості;
3. дорога як метафора долі;
4. образ матері як етичного центру;
5. мова як носій ідентичності.

Ці символи мають не лише текстову, а й потенційно візуальну природу. Наприклад, теза поета *«Слово — це також багнет»* [1] репрезентує мову як матеріалізовану силу, що відкриває можливість її візуалізації у вигляді об'єктної форми або динамічної структури у 3D-просторі. Таким чином, поетичний образ стає своєрідною моделлю, яка може бути інтерпретована засобами цифрової пластики.

3D-графіка як художня практика дозволяє не лише відтворювати реальність, але й створювати нові символічні структури. Згідно з сучасними уявленнями про діяльність 3D-художника, він створює об'ємні об'єкти, середовища та візуальні ефекти, що можуть функціонувати у різних сферах — від мистецтва до медіа та ігор. У цьому контексті особливу роль відіграють українські художники, які інтегрують національні мотиви у свої роботи. Для прикладу розглянуто Творчість Тати Барвицької пов'язана з цифровою скульптурою та стилізованими образами, що часто апелюють до української естетики. У її роботах можна простежити інтерпретацію традиційного жіночого образу — узагальненого архетипу «берегині» [3]. Через використання текстур, форм і кольору цей образ набуває нової, цифрової тілесності. Іншим прикладом є Людмила Шепелієва, яка демонструє поєднання традиційної образності та сучасної 3D-естетики. Композиція, що містить стилізований український жіночий образ, відтворює елементи народного костюма та орнаментики. Візуальний образ української дівчини у цифровому середовищі набуває рис гібридності: поєднання традиційного костюма з сучасною стилістикою. Такі роботи ілюструють процес, коли традиційний образ отримує свою сучасну цифрову реконструкцію.

У роботах українських 3D-художників, представлених на платформах на кшталт ArtStation, часто зустрічаються образи українського національного одягу та символічних елементів. Це свідчить про формування сталого візуального канону, що співвідноситься з поетичною традицією. Перенесення поетичних образів створює нові форми художнього висловлювання. Особливо показовим є образ мови. У поезії Крищенка мова виступає як простір ідентичності: *«Для мене батьківщина там, де українською говорять»* [1]. У 3D-мистецтві це може бути інтерпретовано як візуальний простір, сформований знаками.

Поезія тут виступає джерелом архетипних образів, які завдяки своїй універсальності легко інтегруються у сучасні художні практики. Творчість українських 3D-художників, демонструє різні стратегії роботи з традиційною

символікою — від прямої репрезентації до глибокої метафоричної трансформації. Таким чином, 3D-мистецтво не лише відтворює культурну спадщину, але й активно її переосмислює, формуючи нові моделі візуальної ідентичності в українському мистецтві XXI століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вадим Крищенко. Цитати. *Вадим Крищенко офіційний сайт*. URL: <https://www.vadymkryshchenko.info/%d1%86%d0%b8%d1%82%d0%b0%d1%82%d0%b8/> (дата звернення 16.04.2026).
2. Yazdani M., Chow J., Manovich L. Quantifying the development of user-generated art during 2001–2010. PLOS ONE. 2017. Vol. 12, no. 8. P. 24. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0175350> (дата звернення 16.04.2026).
3. Іванов П., Демчак О. Честь, воля, сила. Кропивницька 3D-художниця створила образ українки для участі у міжнародному конкурсі. *Суспільне Кропивницький*. 30 квітня, 2022. URL: <https://suspilne.media/kropyvnytskiy/234382-cest-vola-sila-kropyvnicka-3d-hudoznica-stvorila-obraz-ukrainki-dla-ucasti-u-miznarodnomu-konkursi/> (дата звернення: 16.04.2026).

*РУДИЙ Андрій,
старший викладач кафедри педагогіки,
української філології та журналістики
Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

ЦИФРОВІ ВІЗУАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТУАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ У ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА

Сучасний культурний простір України перебуває в умовах активної цифрової трансформації, що суттєво змінює способи сприйняття мистецтва, комунікації та репрезентації національної культурної спадщини. У цьому контексті особливого значення набувають цифрові візуальні комунікації як складова сучасного медіапростору, здатна адаптувати традиційний культурний контент до сучасного інформаційного середовища.

Творчість Вадима Крищенка є важливим прикладом збереження та популяризації української культурної традиції засобами пісенної поезії. У його творах простежуються образи народної символіки, духовності, історичної пам'яті, емоційного зв'язку людини з рідною землею та українською культурою. Саме такі художні образи формують потужний візуальний потенціал для сучасних цифрових форм комунікації.

У сучасному медіапросторі текст і музика дедалі частіше функціонують у поєднанні з візуальним контентом. Відео, анімація, цифрова графіка, сценічні проєкції та мультимедійне оформлення мистецьких подій стають невід'ємною частиною культурної репрезентації. У цьому процесі цифрові візуальні комунікації або моушн-дизайн виконує не лише естетичну функцію, а й стає засобом формування емоційного сприйняття культурного продукту та інструментом передачі національних смислів.

Сучасні цифрові технології в системі візуальних комунікацій дозволяють розглядати українську культуру крізь призму взаємодії традиційного мистецького змісту та новітніх медіаформ. Особливої актуальності це набуває в умовах

глобалізації, коли питання збереження національної ідентичності безпосередньо пов'язане зі здатністю культури бути повноцінно представленою у сучасному інформаційному просторі.

Моушн-дизайн сьогодні активно використовується у створенні концертних візуалізацій, телевізійного контенту, соціальних медіа, культурних презентацій, відеоарту та цифрових архівів. Завдяки динамічній візуалізації художнього образу традиційна українська культура отримує нові форми інтерпретації та стає доступнішою для молодшої аудиторії, яка переважно сприймає інформацію через аудіовізуальні засоби комунікації.

Особливу роль у цьому процесі відіграє візуалізація національних символів, етнічних мотивів, природних образів та елементів української традиційної культури. Анімація, типографіка, цифрові ефекти та мультимедійні рішення дозволяють створювати сучасний культурний продукт, який поєднує історичну пам'ять і новітню естетику цифрової епохи.

Таким чином, моушн-дизайн у системі візуальних комунікацій виступає важливим механізмом модернізації української культурної традиції. Творчість Вадима Крищенко в цьому контексті демонструє значний потенціал для інтеграції національної пісенної та поетичної спадщини у сучасний цифровий медіапростір. Поєднання культурної традиційності та новітніх візуальних технологій сприяє формуванню актуальної моделі культурної комунікації, здатної зберігати національну ідентичність в умовах глобальних інформаційних трансформацій.

***ТОВМАШ Дмитро,**
канд. філос. н., доцент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Київ)*

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ МЕТОДИКИ У РОБОТІ З МУЛЬТИКУЛЬТУРНИМИ СТУДЕНТСЬКИМИ АУДИТОРІЯМИ: ДОСВІД ПРОЄКТУ INTEGRATEU

Сучасна система вищої освіти функціонує в умовах глобалізації, зростання академічної мобільності та активізації міжнародної співпраці між університетами. Одним із наслідків цих процесів є формування мультикультурних студентських аудиторій, у яких навчаються представники різних культур, мовних середовищ та соціальних груп. Така різноманітність створює нові можливості для міжкультурної взаємодії, але водночас ставить перед освітянами низку педагогічних викликів.

Особливо актуальним це питання стало в останні роки у зв'язку зі зростанням кількості мігрантів і біженців, які прагнуть інтегруватися у систему вищої освіти європейських країн. Для ефективної роботи з такими студентськими аудиторіями необхідно впроваджувати нові педагогічні підходи, що враховують культурне різноманіття та сприяють створенню інклюзивного освітнього середовища.

У цьому контексті важливим прикладом є міжнародний освітній проєкт IntegratEU, що реалізується в межах програми Erasmus+ KA220-HED (Cooperation Partnerships in Higher Education) посилання на офіційну сторінку проєкту <https://integrateu.eu>. Проєкт спрямований на розвиток інноваційних педагогічних методик, які поєднують екологічну освіту, міжкультурну комунікацію та інтерактивні методи навчання для підтримки інтеграції мігрантів і біженців у систему вищої освіти (IntegratEU, 2024).

Мультикультурне освітнє середовище передбачає взаємодію студентів і викладачів, які представляють різні культурні традиції та досвід. У таких умовах традиційні лекційні форми навчання часто виявляються недостатньо ефективними, оскільки вони не забезпечують достатнього рівня взаємодії між учасниками освітнього процесу. Сучасні педагогічні підходи дедалі більше орієнтуються на використання інтерактивних методів навчання, що передбачають активну участь студентів у навчальному процесі. Такі методи сприяють розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та здатності до співпраці. У роботі з мультикультурними аудиторіями важливим є створення навчального середовища, у якому кожен учасник може вільно висловлювати свої ідеї та брати участь у спільному обговоренні. Це сприяє формуванню атмосфери взаємної поваги та довіри між студентами різних культур.

Проект IntegratEU пропонує інноваційну модель організації навчального процесу, що поєднує традиційні освітні практики з інтерактивними педагогічними методиками. Особливу увагу приділено розвитку методів навчання, які сприяють активній участі студентів та формуванню міжкультурної взаємодії. Одним із ключових принципів освітньої моделі проекту є використання студентоцентрованого підходу, у межах якого студент виступає не лише пасивним слухачем, а активним учасником навчального процесу. Викладач у такій моделі виконує роль модератора або фасилітатора, який спрямовує дискусію та допомагає студентам самостійно формувати знання. Такий підхід дозволяє створити більш гнучке та інклюзивне освітнє середовище, що враховує індивідуальні потреби та досвід кожного учасника навчального процесу.

У межах проекту IntegratEU використовуються різноманітні інтерактивні педагогічні методики, спрямовані на активізацію навчальної діяльності студентів. Одним із таких методів є кейс-стаді (case study), що передбачає аналіз реальних або змодельованих ситуацій. Робота з кейсами дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практиці та розвивати навички аналізу складних соціальних та екологічних проблем. Важливу роль відіграють групові дискусії, які створюють можливості для обміну думками між студентами різних культурних середовищ. Дискусійний формат сприяє розвитку комунікативних навичок, формуванню критичного мислення та здатності аргументовано відстоювати власну позицію. Ще одним важливим елементом освітньої моделі є польові заняття та навчання на відкритому повітрі (outdoor education). Такі заняття дозволяють поєднати теоретичні знання з практичним досвідом та сприяють формуванню екологічної свідомості. Крім того, у межах проекту широко використовується проєктне навчання (project-based learning), що передбачає виконання студентами спільних дослідницьких або практичних проєктів. Робота над проєктами сприяє розвитку навичок співпраці, планування та творчого мислення.

Досвід реалізації проекту IntegratEU свідчить про те, що інноваційні педагогічні методики можуть відігравати важливу роль у підтримці інтеграції мігрантів і біженців у систему вищої освіти та сприяти розвитку сучасної університетської педагогіки. Застосування таких методів, як кейс-стаді, групові дискусії, польові заняття та проєктне навчання, дозволяє створити більш динамічне та інклюзивне освітнє середовище. Водночас ці підходи сприяють формуванню екологічної свідомості, розвитку критичного мислення та зміцненню міжкультурного діалогу.

ТОРМАХОВА Анастасія,
канд. філос. н., доцент,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Київ)

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ПРОСТІР ІНФОРМАЦІЙНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО ДОСВІДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року соціальні медіа стали одним із головних середовищ, у якому війна не лише висвітлюється, а й щоденно переживається. Для багатьох українців Telegram-канали, сторінки у Facebook та Instagram перетворилися на звичні джерела повідомлень про повітряні тривоги, обстріли, зміни на фронті, гуманітарні потреби, волонтерські ініціативи та локальні події. Водночас ці платформи не обмежуються передаванням фактів. У них фіксуються страх, гнів, розгубленість, співчуття, солідарність, потреба засвідчити побачене й осмислити події, які часто не вкладаються у звичні рамки повсякденного досвіду.

Роль соціальних медіа під час війни безпосередньо пов'язана з ширшим контекстом інформаційного протистояння. У звіті CEDEM зазначено, що російська агресія проти України вийшла за межі фізичного поля бою й поширилася на сферу інформаційної війни, зокрема на соціальні медіа (CEDEM & The Fix, 2023, p. 1). У цьому ж дослідженні російсько-українську війну названо однією з перших великих воєн, у яких соціальні медіа присутні в такому масштабі, через що вона часто окреслюється як «first TikTok war» (CEDEM & The Fix, 2023, p. 1). Це важливо не лише як влучна характеристика медійної ситуації, а й як пояснення того, чому цифрові платформи сьогодні впливають на сприйняття війни майже так само відчутно, як традиційні медіа. Зміст публікацій про війну дає змогу простежити зміну суспільних настроїв. У перші місяці після вторгнення дописи на особистих сторінках у Facebook та Instagram часто мали характер емоційного свідчення. Користувачі поширювали новини про обстріли, фото зруйнованих міст, прохання про допомогу, інформацію про евакуацію, збори коштів, волонтерські ініціативи, а також особисті реакції на втрати й небезпеку. У цей період соціальні медіа були не лише каналом отримання інформації, а й формою колективного свідчення: люди прагнули не просто дізнатися, що відбувається, а зафіксувати власну присутність у подіях і власну емоційну відповідь на них.

Важливим є не тільки зміст таких публікацій, а й їхня частотність. У перші місяці повномасштабної війни повідомлення, пов'язані з воєнними подіями, з'являлися дуже інтенсивно як в офіційних каналах, так і на приватних сторінках. Пізніше, особливо у другій половині 2023 року та впродовж 2024 року, кількість воєнних дописів на особистих сторінках, за попереднім спостереженням, стала меншою. Це не означає зникнення інтересу до війни чи зниження її значущості для суспільства. Радше йдеться про те, що первинний шок поступово змінився іншим станом - тривалим перебуванням у війні, коли новини залишаються важливими, але вже не завжди викликають потребу в публічній реакції.

Цю зміну можна зіставити з даними про медіаспоживання українців. За результатами дослідження OPORA 2024 року, соціальні мережі й надалі залишаються важливим джерелом новин, особливо для молодших вікових груп: 93,3% українців віком 18–29 років і 85,3% респондентів віком 30–39 років отримують новини через соціальні мережі (OPORA, 2024). Водночас у цьому ж дослідженні зафіксовано

зниження довіри до соціальних мереж: із 60% у 2023 році до 47,3% у 2024 році (OPORA, 2024). Отже, соціальні медіа не втратили своєї ролі, але користувачі, очевидно, стали обережнішими у ставленні до інформації, яку вони там отримують.

Особливе місце серед цифрових платформ під час війни посів Telegram. Його використовують для швидких повідомлень про повітряні тривоги, ракетні атаки, обстріли, ситуацію в регіонах, транспортні обмеження та інші події, які потребують оперативного реагування. Прикладами таких інформаційних ресурсів є канали Реальна Україна, Реальний Київ, Мій Київ. Подібний контент може дублюватися або адаптуватися для Instagram і Facebook, однак саме Telegram часто залишається найшвидшим інструментом отримання поточної інформації. За даними звіту CEDEM і The Fix, соціальні медіа стали для українців критично важливим джерелом інформації; у дослідженні OPORA 2023 року 77,9% українців зазначили, що отримують новини із соціальних мереж, серед них 71,3% - із Telegram, 66,2% - із YouTube, 55% - із Facebook і 29,5% - з Instagram (CEDEM & The Fix, 2023, p. 1).

Водночас популярність Telegram має і проблемний бік. Швидкість поширення повідомлень робить платформу зручною для інформування, але ця ж швидкість може працювати на користь паніки, маніпуляцій, пропаганди або поширення неперевіраних даних. Тому соціальні медіа в умовах війни не можна розглядати тільки як нейтральний канал новин. Вони є середовищем, у якому формується довіра або недовіра до джерел, закріплюються певні інтерпретації подій.

Зменшення кількості публічних реакцій на особистих сторінках можна пов'язати з явищем, яке часто називають «втомою від війни». У випадку українського суспільства це поняття не слід ототожнювати з байдужістю. Ідеться радше про виснаження, спричинене тривалим перебуванням у ситуації небезпеки, коли люди продовжують стежити за новинами, але не завжди мають ресурс реагувати на них публічно. Подібну тенденцію можна побачити й на міжнародному рівні. У звіті Ukraine's Global Perception Report 2024 зазначено, що глобальна увага до України, яка різко зросла після початку повномасштабного вторгнення, поступово зменшилася (Brand Ukraine, 2024, p. 6). У цьому ж звіті згадується й «втома аудиторії від новин», пов'язаних із війною (Brand Ukraine, 2024, p. 6).

Отже, аналіз соціальних медіа під час російсько-української війни дає змогу побачити не лише рух інформації, а й зміну суспільних емоцій, рівня довіри. Telegram-канали найвиразніше показують потребу в оперативній інформації, тоді як Facebook та Instagram краще виявляють особистісний, емоційний і візуальний вимір воєнного досвіду. Зменшення кількості воєнних дописів на приватних сторінках після першого року повномасштабного вторгнення не варто тлумачити як втрату інтересу до війни. Скоріше це свідчить про перехід від гострого шоку перших місяців до складнішого і виснажливішого досвіду життя у війні, яка стала постійною умовою української повсякденності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Brand Ukraine. (2024). Ukraine's global perception report 2024. https://brandukraine.org.ua/documents/189/eng_UKRAINES_GLOBAL_PERCEPTION_REPORT_2024_web.pdf
2. CEDEM, & The Fix. (2023). Social media's impact on the Ukrainian news and publishing space after the full-scale invasion: Condensed report of the CEDEM's research conducted by The Fix. Centre for Democracy and Rule of Law. <https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Social-medias-impact-on-the-Ukrainian-news-and-publishing-space-after-the-full-scale-invasion.pdf>

3. OPORA. (2024, July 10). Media consumption of Ukrainians: The third year of a full-scale war. <https://oporaua.org/en/viyna/media-consumption-of-ukrainians-the-third-year-of-a-full-scale-war-25292>

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9782-9382>

ТРОФИМЧУК Анна,
*аспірантка 1 року навчання
спеціальності В12 «Культурологія
та музеєзнавство»,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка (м. Київ)
annatrofi01@gmail.com*

СВІТОВЕ ДЕРЕВО ЯК СИМВОЛ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Актуальність теми визначено загостренням питань формування культурної ідентичності громадян в умовах російської збройної агресії проти України. Збереження та осмислення традиційних символів української культури набуває особливого значення як форми культурного спротиву. Світове дерево є одним із найбільш давніх і стійких символів, що акумулює світоглядні та естетичні вподобання українців та не втрачає свого значення донині.

Метою дослідження є аналіз Світового дерева в українському народному живописі як символу культурної ідентичності через розкриття його семантики, іконографічних особливостей та функції у формуванні національної самосвідомості.

За результатами дослідження було виявлено, що Світове дерево є одним із найдавніших архетипних символів людської культури, що відображає упорядковану модель всесвіту у просторі й часі. Залежно від особливостей світогляду в різних культурах сформувалися декілька різновидів Світового дерева: Дерево життя, Дерево пізнання, Дерево роду, Шаманське дерево, Дерево смерті та Небесне дерево. Воно має чітку триархусну структуру, що складається з нижньої сфери – коріння, середньої – стовбуру і верхньої – крони, кожна з яких є вмістилищем певних персонажів та образів живого світу [1, с. 636]. Світове Дерево уособлює єдність трьох світів – небесного (світу Богів), земного (світу людей) і потойбічного (світу предків) [5, с. 118], тобто воно є своєрідним посередником між світами. До того ж воно має і часовий символізм, де коріння дерева уособлює минуле, стовбур – сьогодення, крона – майбутнє. Укорінений у міфологічній свідомості предків, образ Світового дерева є одним із найдавніших способів осмислення та візуалізації світу в українській етнокультурній традиції.

Найяскравіше символ Світового дерева представлений у петриківському розписі, що у 2013 році був внесений до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО. До видатних майстрів петриківської декоративної станкової картини, які звертались до символу Світового дерева належать: Тетяна Пата, Надія Білокінь, Орина Пилипенко, Марфа Тимченко, Ганна і Параска Павленко, Надія Тимошенко, Пелагея Глущенко, Ганна Ісаєва, Федір Панко. Цей давній символ залишається актуальним і для сучасних митців, що працюють у техніці петриківського розпису, серед яких: Валентина Карпець-Єрмолаєва, Андрій і Марія Пікуш, Валентина Панко, Тамара Вакуленко, Ірина Кібець, а також Ганна Самарська, яка є ученицею Катерини Білокур. Визначним народним живописцем та

педагогом, який використовував образи Дерева життя і спорідненого орнаментального мотиву «Вазон», є Василь Парахін, який пішов у засвіти 7 березня 2024 року. Митець ототожнював власну діяльність із боротьбою за Україну, а викладаючи для учнів власної школи народного малярства у селі Журавники, звертався до таких прадавніх образів і символів народного мистецтва як «Вазон», «Дерево життя», «Птахи», «Лебеді», «Мамай», «Богородиця». Образно-символічна система Світового дерева наскрізно представлена в живописі, вишивці, кераміці, писанкарстві, витинанці, а також у календарно-обрядових піснях та літературних творах.

Усталеність та постійна відтворюваність Світового дерева в українській візуальній культурі впродовж століть свідчить про його глибинну вкоріненість у колективній пам'яті народу. У традиційних віруваннях дерево співвідносилось з людиною – мало вік, стать, могло бути двійником живої людини, а за деякими карпатськими переказами окремі родини вели від нього свій родовід [1, с. 636]. Таким чином, Світове дерево є не лише космологічною моделлю творення світу, а також має антропоморфну природу, що відповідає символіці родючості і родової пам'яті.

Варто зауважити, що впродовж останніх років продовжується активне звернення до цього прадавнього символу через практики народного живопису. У 2023 році Канівський фаховий коледж культури і мистецтв Уманського національного університету відкрив у Шевченківському заповіднику виставку «Коріння українського роду», на якій було представлено твори декоративного розпису, виконані студентами та викладачами, що свідчить про інтерес українців різних поколінь до народної творчості [3]. У 2025 році Національний музей декоративного мистецтва України представив проєкт «Дерево життя: великодній символ єдності» [2], а Національна спілка художників України провела всеукраїнський проєкт «Діти – Дерево життя» на честь Дня Збройних сил України за участю близько 200 митців з різних міст країни [4]. Актуальність символу Світового дерева зберігається, адже він несе ідею невмирущості й тяглості роду, акумулює в собі культурний код української нації, що набуває особливого значення зараз, коли вона боронить своє право на існування.

Отже, Світове дерево є одним із центральних символів української народної культури, що поєднує космологічний, антропоморфний та світоглядно-ідентифікаційний виміри. Укорінений у міфологічній свідомості предків, він відображає архаїчну модель світобудови з триярусною структурою. Часовий символізм образу перетворює Світове дерево на універсальну метафору тяглості роду і безперервності культурної традиції, а його антропоморфна природа свідчить про те, що це водночас модель всесвіту і символ родової пам'яті. Активне звернення до цього образу в сучасному українському мистецтві є підтвердженням того, що Світове дерево залишається живим символом культурної ідентичності та в умовах російської збройної агресії набуває особливого змісту як акт культурного самовираження та свідчення незнищенності українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гошціцька Т. Символ дерева у світових міфологіях та міфологема Світового дерева (у порівняльному контексті та на прикладі традиційної культури українських Карпат). *Народознавчі зошити*. 2019. № 3 (147). С. 622–640. DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2019.03.622>.

2. Дерево життя: великодній символ єдності. Національний музей декоративного мистецтва України. 2025. URL: <https://www.mdmu.com.ua/show-item/derevo-zhyttya-velykodnij-symvol-yednosti/>.

3. Дерево Життя, Світове дерево – сакральний символ українського народу. Канівський фаховий коледж культури і мистецтв Уманського національного університету. 2023. URL: <https://kukim.org/derevo-zhyttya-svitove-derevo-sokralnyj-symvol-ukrayinskogo-narodu/>.

4. Діти – Дерево життя: у Києві відкриється виставка в межах культурно-мистецького проєкту до Дня Збройних сил України. Міністерство культури України. 2025. URL: <https://mincult.gov.ua/events/dity-derevo-zhyttya-u-kyjevi-vidkryetsya-vystavka-v-mezhah-kulturno-mysteczkogo-proyektu-do-dnya-zbrojnyh-syl-ukrayiny/>.

5. Сорочук Л. Концепт Світового дерева в українській етнокультурній традиції та культурі Стародавньої Індії. *Українознавчий альманах*. 2022. Вип. 31. С. 118–123. DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2022.30.17>.

ШУЛЬГА Павло,
студент 2 курсу
факультету захисту рослин,
біотехнологій та екології,
НУБіП України (м. Київ)
Наукова керівниця:
Сидоренко І.Г.,
доц. кафедри культурології,
НУБіП України (м. Київ)

ТВОРЧИСТЬ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Творчість Григорія Сковороди посідає визначне місце в історії української філософії, літератури та педагогічної думки XVIII століття. Його ідеї самопізнання, внутрішньої свободи та гармонії людини зі світом залишаються актуальними й сьогодні. Важливим етапом формування та реалізації його світоглядних принципів була діяльність у Харківському колегіумі - одному з провідних освітніх центрів Слобідської України.

Харківський колегіум у XVIII столітті відігравав значну роль у розвитку освіти та культури регіону. У ньому поєднувалися традиції богословської, гуманітарної та природничої освіти, що створювало сприятливі умови для формування інтелектуальної еліти. Саме в цьому середовищі розгорталася педагогічна діяльність Сковороди, яка мала новаторський характер і суттєво вплинула на розвиток української філософської думки. Як зазначається у дослідженні, «колегіуми стали осередками не лише богословської, а й гуманітарної та природничої освіти» (с. 109).

Григорій Сковорода розпочав свою діяльність у Харківському колегіумі у 1759 році, де викладав поетику. Його педагогічний стиль відрізнявся від традиційного схоластичного підходу, адже він прагнув не лише передавати знання, а й формувати у студентів здатність до самостійного мислення. Однак через конфлікт із церковною владою, зокрема через відмову прийняти чернецтво, він змушений був залишити навчальний заклад після першого року викладання (с. 112).

Повернення Сковороди до колегіуму відбулося у 1762–1764 роках, коли він викладав грецьку мову. Проте і цей період завершився вимушеним звільненням через інтриги церковного керівництва. Останній етап його викладацької діяльності у Харкові припадає на 1768 рік, коли він читав курс катехізису у додаткових класах.

Уже через рік Сковороду остаточно усунули від викладання, після чого він обрав шлях мандрівного філософа (с. 112).

Попри складні обставини, діяльність Сковороди у колегіумі мала значний вплив на студентів. Його особистість справляла глибоке враження на сучасників. Так, Федір Луб'яновський описував його як «старого чоловіка... у сірому фланелевому кожусі... втомленого і задумливого» (Луб'яновський Ф. *Сковорода, український філософ // Григорій Сковорода в спогадах сучасників і народних легендах*. Харків, 2002. С. 71–72) (с. 111). Цей образ підкреслює аскетизм і внутрішню зосередженість мислителя.

Філософська спадщина Сковороди базується на ідеї «пізнай себе», яка є центральною у його вченні. Він вважав, що щастя людини полягає не у зовнішніх благах, а у внутрішній гармонії та відповідності своєму природному покликанню. Ця концепція тісно пов'язана з його вченням про «сродну працю», згідно з яким кожна людина має знайти справу, що відповідає її природним здібностям.

У своїх творах Сковорода активно використовував біблійні мотиви, алегорії та символи, що робить його стиль глибоко філософським і водночас художнім. Його діалоги, байки та трактати спрямовані на моральне вдосконалення людини. Він критикував формалізм і лицемірство тогочасного суспільства, закликаючи до щирості, простоти та духовної свободи.

Важливою складовою творчості Сковороди є його педагогічні погляди. Він виступав за індивідуальний підхід до навчання, розвиток природних здібностей учнів і виховання моральних якостей. У цьому контексті його діяльність у Харківському колегіумі була спробою реформувати традиційну систему освіти, зробити її більш гуманістичною та орієнтованою на особистість.

Харківський колегіум, у свою чергу, створював умови для поширення нових ідей. У ньому викладали різні дисципліни - від мов і риторики до математики та природознавства, що сприяло формуванню всебічно розвиненої особистості. У 1765 році було запроваджено додаткові класи з вивчення іноземних мов, музики та інженерних наук (с. 110). Така багатогранність освіти сприяла розвитку критичного мислення, що було близьким до ідей Сковороди.

Водночас система освіти колегіуму мала і свої недоліки, зокрема сувору дисципліну та тілесні покарання. Однак навіть у таких умовах прагнення до знань залишалось сильним. Як згадував один із сучасників, «ані холод, ані голод не охолоджували жаги до навчання» (Будзей О. *Бульварний губернатор // Подолянин*. 2014. № 52. URL: <https://podolyanin.com.ua/history/7860/>) (с. 110). Це свідчить про високий рівень мотивації студентів і значення освіти у тогочасному суспільстві.

Таким чином, творчість Григорія Сковороди тісно пов'язана з освітнім і культурним середовищем Харківського колегіуму. Його діяльність у цьому закладі стала важливим етапом у формуванні його філософських поглядів і водночас вплинула на розвиток української педагогіки.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що Сковорода є не лише видатним філософом, а й реформатором освіти, який прагнув гармонійного поєднання знань і духовності. Його ідеї самопізнання, свободи та «сродної праці» залишаються актуальними у сучасному світі, а його спадщина становить важливу частину української культурної традиції.

ЗМІСТ

«ДІАЛОГ ІЗ ПОЕЗІЄЮ ВАДИМ КРИЩЕНКА: СТУДЕНТСЬКІ РОЗДУМИ»

ПУЗИРЕНКО Ярина. ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ ВАДИМА КРИЩЕНКА У СПРИЙНЯТТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	3
---	---

Враження студентів 1-го курсу механіко-технологічного факультету спеціальності «АВТОМОБІЛЬНИЙ ТРАНСПОРТ» від поезії Вадима КРИЩЕНКА

ПУЧЬОК Владислав. «ЖИТТЄВІ ВІХИ	4
ТОДОРАШКО Павло. «МИ ВІРИМО»	4
ВАКУЛЕНКО Максим. «БУВАЄ»	4
ТАРАНЧЕНКО Артем. «ПРИЙДУ ДО ТАТА»	4
БРОВАР Ярослав. «МЕДОВЕ МОВЧАННЯ»	5
ШКУРКА Микола. «ЗДАВАЛОСЬ...»	5
ШКУРКА Анатолій. «У НАМЕТІ»	5
ЗАМУЛА Данило. «БУВАЄ ДЕНЬ», КНИГА «ПОЕЗІЇ»	5

Враження студентів 1-го курсу гуманітарно-педагогічного факультету спеціальності «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ» від поезії Вадима КРИЩЕНКА

БОЖКО Ірина. «МАНЕКЕНИ»	6
ГАРКАВЕНКО Уляна. «Я ХОЧУ ДУМАТЬ ПРО ХОРОШЕ»	7
ДЯЧУК Роксолана. «ЧИ ВИБРАВ ПРАВИЛЬНУ ДОРОГУ?»	7
ЙОСИПЕНКО Анастасія. «СЕРЕД КУПАЛЬСЬКИХ ОТАВ»	7
КЛОС Назарій. «ЯНИЧАРИ»	8
КОЗИДРА Софія. «ТИ НЕ МОЖЕШ МЕНІ НАДОКУЧИТИ...»	8
КРИТОВИЧ Дарія. «ПЕРЕД ЛЮБОВІ ОБРАЗОМ СВЯТИМ»	9
МИКОЛАЄНКО Софія. «ПРИСКОРЕННЯ ЧАСУ»	9
НОВОХАЦЬКИЙ Тарас. «ТЕРПКИЙ МОТИВ»	10
САВИЦЬКА Анна. «КОЛИ В ТРИВОЗІ...»	10
ТИТАРЧУК Ірина. «НЕВМИРУЩИЙ НАРОД»	11
ЩЕРБИНЕНКО Софія. «ЧОМУ МИ НАРОД?»	11

СИДОРЕНКО Ірина. ВАДИМ КРИЩЕНКО: ПОЕТ, ЯКИЙ ЗБЕРІГ УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО	12
--	----

Враження студентів 1-го курсу гуманітарно-педагогічного факультету спеціальності «ПРАКТИЧНА СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ» від поезії Вадима КРИЩЕНКА

КОСТИРІНА Наталія. КОХАННЯ ВРЯТУЄ НАС (есе за віршем Вадима Крищенка «Зізнання»)	13
КРИВОНОС Дарія. ЗНАЙОМСТВО З ПОЕЗІЄЮ ВАДИМА КРИЩЕНКА	14

ОЛЬШАНСЬКА Анна. ГІРКА ПРАВДА ЗА СОЛОДКОЮ
МАСКОЮ (вірш Вадима Крищенко “На смак гірка”) 14

**Враження студентів 2-го курсу гуманітарно-педагогічного факультету
спеціальності «ФІЛОЛОГІЯ» від поезії Вадима КРИЩЕНКА**

АСТАПЕНКО Дарина. МОЄ ПЕРШЕ ВРАЖЕННЯ ВІД ВІРША
«МАГІЧНИЙ СПІВ» 15

ГОЛУБ Ніка. «СЛОВО УБИТОГО СОЛДАТА» - ВАДИМ
КРИЩЕНКО 15

ЗАКУСИЛО Анна. ТИ ЗАВЖДИ ПОРУЧ: РЕФЛЕКСІЇ У ВІРШІ
ВАДИМА КРИЩЕНКА «ТВОЯ ПРОЗОРА ТІНЬ» 16

ЗЕРНИЦЬКА Марина. ОБРАЗ ЗЕРНА ЯК СИМВОЛ ПОВНОТИ
ЖИТТЯ 17

КЛІЩ Владислава. ВАДИМ КРИЩЕНКО «РОЗМОВА» 17

КОНОТОП Оксана. ЖИТТЄВА ФІЛОСОФІЯ - «Я ХОЧУ ДУМАТИ
ПРО ХОРОШЕ» 18

КРОПИВНИЦЬКА Еліна. АНАЛІЗ ВІРША ВАДИМА
КРИЩЕНКА «НА ЮВІЛЕЙ ПУТІНУ» 19

КСЕНЖЕНКО Катерина. ТИ МЕНІ ПОТРІБНА 20

ЛІСОВЕНКО Анна. «ІДУ» ТА «РІКА ЖИТТЯ» 20

МАЦЕНКО Дарина. ВІРШ ВАДИМА КРИЩЕНКА «НА СМАК
ГІРКА» 21

МЕЛЬНИК Валерія. У ПОШУКАХ ГАРМОНІЇ 21

МЕЛЬНИЧЕНКО Вікторія. «НА СМАК ГІРКА» 22

ПЕТРЕНКО Катерина. ЕСЕ ПРО ВІРШ ВАДИМА КРИЩЕНКА
«УКРАЇНА — ЦЕ Я» 22

ПИСЬМЕНЮК Вікторія. ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ РОЗДУМИ
(«ЗГАДКА ПРО МАТУСЮ» В. КРИЩЕНКА) 23

САВЧЕНКО Вікторія. ПРАВДА: ЯКА ВОНА? 23

СЕРЕБРЯНСЬКА Катерина. «ОЙ, ЧОМУ ВСЕ ТАК ШВИДКО
МИНАЄ» (ВАДИМ КРИЩЕНКО) 24

СОПОЧКІНА Оксана. ПРО НЕЗЛАМНІСТЬ 24

СТУПЧУК Богдана. СИЛА ПОЕТИЧНОГО СЛОВА 25

ТУРЕВСЬКА Ірина. «ГІРКЕ ОНОВЛЕННЯ» 26

ЧЕРЕВАЧ Марія. СИЛА САМОТНОСТІ 26

ШАХ Тетяна. «РЕВНІСТЬ» (ВАДИМ КРИЩЕНКО) 27

ШКОДА Сніжана. СПОКІЙ ТА ВНУТРІШНЯ СИЛА «В
ХОЛОДНИЙ ДЕНЬ» (ВРАЖЕННЯ ВІД ВІРША ВАДИМА КРИЩЕНКА) 28

«ПОЕТИЧНІ СМИСЛИ ВАДИМА КРИЩЕНКА»

ДЕРЕВ'ЯНКО Олександра. ВІРШ ВАДИМА КРИЩЕНКА
«ШЕПОЧЕ ВЕЧІР»: ЛІРИКА САМОТНОСТІ, ДОВІРИ І ПРАГНЕННЯ ДО
СПРАВЖНОСТІ 28

МЕНДЕЛЕВИЧ Володимир. ВІРШ ВАДИМА КРИЩЕНКА
«ВИШИВАЛА МАМА»: ОБРАЗ МАТЕРИНСЬКОЇ ЛЮБОВІ У
НАРОДНОМУ СПРИЙНЯТТІ 29

БОРЗЕНКОВ Вячеслав. СЦЕНІЧНА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСЕННОЇ ПОЕЗІЇ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА ТА ПІСНІ “ВИШЕНЬКА-ЧЕРЕШЕНЬКА”)	30
ГОЛОВАТА Наталія. КОЗАЦЬКА СИМВОЛІКА ЯК МАРКЕР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА	32
ЗАРУЦЬКА Олена. ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ У ПІСЕННІЙ ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА	34
КАМИНІНА Олена. СЦЕНІЧНЕ ВИКОНАННЯ ВІРШІВ ВАДИМА КРИЩЕНКА: СТУДЕНТСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	36
ЛИТВИНЕНКО Ірина. ЖИТОМИРСЬКИЙ ГОЛОС У СЕРЦІ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА	38
РУДИЙ Роман. ПІСЕННА СПАДЩИНА ВАДИМА КРИЩЕНКА ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ХУДОЖНЬОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	39
СИМОНЕНКО Тетяна. ОБРАЗНИЙ СВІТ ВІРША «ЗБУДУВАВ КРИТ ХАТКУ» ВАДИМА КРИЩЕНКА	40
ТІТЕНКО Наталія. СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ ПОЕЗІЇ ВАДИМА КРИЩЕНКА ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНОГО ТА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ	41
«КУЛЬТУРНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ СУЧАСНОСТІ»	
ВОЛИНЕЦЬ Анна. КІНО ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ФЕНОМЕН НЕВІДОМОГО УКРАЇНСЬКОГО КІНО	43
КУШНІР Тарас. ВАЖЛИВІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ФОЛЬКЛОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ	45
МАКОДА Світлана. ТАНЕЦЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА КУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ	46
МОР'ЄВ Андрій. ВАЖЛИВИЙ КУЛЬТУРНИЙ ВНЕСОК КІНЕМАТОГРАФА	49
МУЛЯРЧУК Євген. МОВА ПРО ДУШУ	50
МУЛЯРЧУК Любомир. ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ У 3D-МИСТЕЦТВІ: ВІД ПОЕТИЧНИХ ОБРАЗІВ ДО ЦИФРОВОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ	51
РУДИЙ Андрій. ЦИФРОВІ ВІЗУАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТУАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ТРАДИЦІЇ У ТВОРЧОСТІ ВАДИМА КРИЩЕНКА	53
ТОВМАШ Дмитро. ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ МЕТОДИКИ У РОБОТІ З МУЛЬТИКУЛЬТУРНИМИ СТУДЕНТСЬКИМИ АУДИТОРІЯМИ: ДОСВІД ПРОЄКТУ INTEGRATEU	54
ТОРМАХОВА Анастасія. СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ПРОСТІР ІНФОРМАЦІЙНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО ДОСВІДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	56
ТРОФИМЧУК Анна. СВІТОВЕ ДЕРЕВО ЯК СИМВОЛ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ	58

УДК 31 316 : 766316.26(477)(091)"312"

ББК 60.5

Український культурний простір: традиції, ідентичність, цінності: зб.
Матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. з нагоди 91-річчя від Дня народження Вадима Крищенко. Київ, 1 квітня, 2026 р. Київ, 2026. 65 с.

Збірник укладено за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Український культурний простір: традиції, ідентичність, цінності (з нагоди 91-річчя від Дня народження Вадима Крищенко)» що її провела кафедра культурології гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is based on the materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference " Ukrainian cultural space: traditions, identity, values " (on the occasion of the 91st anniversary of Vadim Kryshchenko), which was conducted by the Department of Cultural Studies of the Humanities and Pedagogical Faculty of the National University of Nature Conservation of Ukraine.

The publication is designed for scientists, teachers, graduate students, students.

Редакційна колегія:

Савицька І.М., канд. філос. наук, доц.; Майданюк І.З, д-р філос. наук, проф.; Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.; Сидоренко І.Г., канд. філос. наук (відповідальний секретар); Пузиренко Я.В., канд. філол. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні
вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету,
протокол № 10 від 19.06.26

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за автентичність, достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, покликання на них.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.